

Vokativ osobnih imena u hrvatskom jeziku

Orlić, Alen

Master's thesis / Diplomski rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:092576>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-07**



FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)



Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti

Alen Orlić

Vokativ osobnih imena u hrvatskom jeziku

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Sanda Ham

Osijek, 2011.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Općenito o vokativu.....	2
3. Literatura o vokativu imena i prezimena	2
3.1. Pregled znanstvenih radova	2
3.2. Pregled suvremenih gramatika	5
4. Vokativni nastavci za ženska imena	8
5. Vokativni nastavci za muška imena.....	19
6. Vokativni nastavci za prezimena	26
7. Zaključak.....	41
Literatura	43
Izvori	44
Sažetak	45
Prilog (primjerak anketnoga listića)	

1. Uvod

Ovim sam radom htio istražiti uporabu vokativnih nastavaka osobnih imena i prezimena u suvremenom hrvatskom književnom jeziku. Kako bih došao do rezultata uporabe vokativnih nastavaka određenih imena i prezimena, proveo sam istraživanja na trima hrvatskim sveučilištima te sam pratio uporabu vokativnih oblika u medijima. Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju sa sljedećih su sveučilišta: Sveučilište u Rijeci, gdje su sudjelovali studenti Učiteljskoga, Filozofskoga i Ekonomskoga fakulteta (ukupno 105 studenata), Sveučilište u Osijeku, gdje su sudjelovali studenti Filozofskoga, Ekonomskoga i Elektrotehničkoga fakulteta (ukupno 104 studenta), te Sveučilište u Zagrebu, gdje su sudjelovali studenti Učiteljskoga, Filozofskoga, Ekonomskoga i Pravnoga fakulteta (ukupno 66 studenata). Općenito se može reći da su ispitani studenti Sveučilišta u Rijeci čakavci, Sveučilišta u Osijeku štokavci te Sveučilišta u Zagrebu kajkavci, što je bitno radi uspoređivanja razlika u opsegu izjednačivanja vokativa i nominativa u različitim narječjima hrvatskoga jezika. Dobiveni rezultati uporabe vokativnih nastavaka uspoređeni su s pravilima koja bilježe suvremene hrvatske gramatike.

2. Općenito o vokativu

Vokativ je jedan od sedam padeža hrvatskoga jezika koji se naziva prema latinskom imenu za taj padež (lat. *vocativus* – zovući, koji zove; od glagola *vocare* = zvati). Starije hrvatske gramatike za vokativ bilježe naziv *zvateljni*,¹ no suvremene hrvatske gramatike upotrebljavaju isključivo naziv *vokativ*. Vokativ je prema klasičnoj gramatici peti padež po redu; služi za obraćanje, doziv ili izricanje osjećaja, a osobit je po tom što, kao i nominativ, ne ovisi o rečenici i što se ne može složiti s prijedlozima.

3. Literatura o vokativu imena i prezimena

O imenima i prezimenima u hrvatskom jeziku ima podosta objavljenih znanstvenih radova iz područja jezikoslovlja.² Međutim, literature o vokativu osobnih imena i prezimena vrlo je malo.

3.1. Pregled znanstvenih radova

Vlasta Rišner u knjizi *Iz jezične prošlosti i sadašnjosti* jedno poglavlje posvećuje značenju i uporabi vokativa u suvremenom hrvatskom jeziku te u tom poglavlju³ donosi, između ostaloga, rezultate istraživanja o uporabi vokativnih nastavaka kod dvosložnih ženskih imena koja u nominativu imaju dugouzlazni naglasak, a pripadaju vrsti e (Iva, Nera) i muških imena s nultim morfemom u nominativu, koja pripadaju vrsti a (Filip, Domagoj). Međutim, taj se rad ne bavi vokativom prezimena. Slično je i u radu Stjepka Težaka *Vokativ jednine imenica E vrste*⁴ gdje se također iznose rezultati istraživanja uporabe vokativnih oblika imena, ali ne i prezimena. Ipak, opisujući tvorbu vokativa različitim nastavcima Težak spominje i prezimena; navodi da se morfemom -o tvori, između ostaloga, vokativ imenica na -ica s više od dvaju slogova kad ne znače žensko te da to mogu biti i imenice koje znače prezime (Težak, 2005.: 102.),⁵ a da

¹ Tako se vokativ, primjerice, naziva i u prvoj općehrvatskoj gramatici *Osnova slovnice slavjanske narečja ilirskoga* iz 1836. g. U kojim se sve starijim hrvatskim gramatikama za padež vokativ rabi naziv *zvateljni* može se vidjeti u knjizi *Povijest hrvatskih gramatika* Sande Ham koja donosi kronološki pregled hrvatskih gramatika.

² Živko Bjelanović, Anđela Frančić i Petar Šimunović samo su neki od hrvatskih znanstvenika koji se zanimaju onomastičkim temama.

³ Poglavlje o vokativu u navedenoj knjizi Vlaste Rišner sadrži 36 stranica.

⁴ Taj je rad S. Težak objavio u Radovima Zavoda za slavensku filologiju Filozofskoga fakulteta u Zagrebu 1982. g., a iskoristio ga je i u knjizi *Između jezika i stila* iz 2005. g. iz koje sam se poslužio tim radom.

⁵ Prezime koje je navedeno kao primjer jest Desnica napisano u vokativnom obliku *Desnico*.

morfemom -a tvore vokativ „prezimana na -a u konvencionalnom, stilski neobilježenom oslovljavanju“⁶ (Težak, 2005.: 103.). Težak primjećuje da „u vlastitim imenima sve je prodorniji V s nultim nastavkom: *Slušaj, Vitez! Kako ste, profesore Nemeč? Težak, čujete li me?*“, no savjetuje: „Imajmo mjeru u svemu, ne pretjerujmo razbacujući se pregrštima nepotrebnih istoznačnih oblika.“ (Težak, 2005.: 106.). „Sinkretski vokativ s nultim nastavkom može se“, navodi Težak, „iskoristiti iznimno: kada ime ili prezime slijedi nakon apozicije u V (gospodine Cartier, profesore Novosel, zastupniče Rožić)“ te „najčešće u tuđim imenima i prezimenima, poglavito ako se različito prenose u hrvatski jezik: u pismo prema grafiji podrijetla, a u govoru ne baš sasvim primjereno izgovoru tuđega jezika (Charles – franc. Šarl, engl. Čarlz, u V: Charlese? Charlesu? Charles? – u izgovoru: Šarle? Šarlu? Šarl? Čarlze? Čarlzu? Čarlz?)“ (Težak, 2005.: 107.).

Ostalu suvremenu jezikoslovnu literaturu o vokativu imena i prezimana u hrvatskom jeziku čine jezični savjeti, kojih o toj temi također nema mnogo. Među jezičnim savjetima Hrvatskoga radija objavljenima u knjizi *Govorimo hrvatski* nalaze se i dva savjeta o vokativu prezimana: *Dobro došli, gospodine Kovačiću!* Nives Opačić te *Kako se obratiti gospodinu Vrdoljaku* Mile Mamića. Nives Opačić primijetila je da na radiju i televiziji vrlo često čujemo ovakav izričaj: „Gospodine Kovačić, dobro došli u našu emisiju!“ Što je u tome pogriješno i zašto, ovako je objasnila slušateljima Hrvatskoga radija:

„Pogrješno je to što dvije imenice u apozicijskom odnosu ne stoje u istom padežu, a morale bi stajati. I imenica gospodin i vlastito ime (u ovom slučaju Kovačić) – kao dio rečenice koji se posebno ističe – stoje u padežu posebna isticanja ili dozivanja, a to je *vokativ*. Znači, oba dijela morala bi biti u *istom* padežu – a u navedenom primjeru nije tako. *Gospodine* jest vokativ imenice gospodin, ali *Kovačić* je ostao u nominativu.“

Nakon toga, N. Opačić ističe da imenice koje u nominativu završavaju na nepčani suglasnik imaju u vokativu nastavak -u, pa tako i vlastita imena za koja je navela ova tri primjera: Muraj/Muraju, Kovačić/Kovačiću, Ribić/Ribiću (*Govorimo hrvatski*, 1997.: 379.).

Mile Mamić pokušava pak odgovoriti kako se obratiti gospodi Vrdoljaku, Gotovcu, Selaku i Težaku, odnosno nositeljima prezimana kod kojih bi u vokativu došlo do glasovne promjene ako bi se upotrijebio nastavak -e. Mamić piše da bi po općem pravilu navedena

⁶ Za primjer je navedeno prezime Kukuljica.

prezimana u vokativu jednine imala nastavak -e (dakle: *Vrdoljače, Gotovče, Selače, Težače*), no da hrvatska jezična norma dopušta, na temelju *uporabe u svakodnevnoj praksi*, da kod takvih prezimana (kao i kod prezimana koja završavaju na -ac i -ak odnosno -ec i -ek te prezimana koja su postala od opće imenice) vokativ jednine može biti jednak nominativu. Savjetodavac M. Mamić ne daje ni jednoj mogućnosti prednost, nego navodi sljedeće: „Budući da norma u tim slučajevima nudi u biti dvije mogućnosti: s nastavkom (-e ili -u) ili bez nastavka, nećemo pogriješiti ako odaberemo prvu ili drugu mogućnost.“ (*Govorimo hrvatski*, 1997.: 380.). Na kraju savjeta Mamić zaključuje da „u takvim prezimenima vokativ bez nastavka primjereniji je kajkavskoj sredini, a vokativ s nastavkom štokavskoj“ te da „obje mogućnosti sastavni su dio hrvatske književnojezične norme.“ (*Govorimo hrvatski*, 1997.: 381.).

Za razliku od M. Mamića, S. Težak u jezičnom savjetniku *Hrvatski naš svagda(š)nji* pišući o prezimenima u vokativu daje vokativnim oblicima s nastavkom prednost pred nominativnim oblicima pa je tako kada bi ga tko upitao kako da mu se obraća, „profesore Težače“ ili „profesore Težak“, odgovarao „da je prezime u vokativu kao i apozicija pred njom, pa nema razloga da se daje prednost nominativnome liku.“ Ipak, Težak priznaje da gramatičari dopuštaju nominativni lik u vokativu:

- a) stranih osobnih imena (*Mark, Harris*)
- b) naših prezimana na -ac, -ec, -ak, -ek (*Barac, Vrabec, Jurak, Tomek*)
- c) naših prezimana koja su po postojanju opće imenice (*Ćuk, Kolar, Novak, Skok, Zvonar*)
- d) prezimana koja završavaju na *k, g, h, c* (*Ruk, Herceg, Vlah, Žic*)

Stjepko Težak ističe da navedenom valja dodati i sva prezimana kojima je samoglasnik na kraju (*Grga, Vince, Dugi, Krolo, Hosu*), a da bi u svim drugim primjerima trebalo upotrebljavati tradicijski vokativni oblik prezimana: *kume Miliću, prijatelju Malešu, profesore Mladene*. Ako je prezime bez apozicije, samo ili s atributom, Težak savjetuje uporabu tradicijskog vokativnoga oblika: *dragi Maliću, moj Farkašu, čuj, Novače*, a na kraju savjeta upozorava i na dvojnost vokativnih nastavaka u muškom rodu (-e, -u):

„Pod utjecajem svojih dijalektnih navika mnogi govore 'Zdravo, Mrazu!' 'Kako si, Kosu?' – iako je pravilno samo: 'Zdravo, Mraze!' 'Kako si, Kose?' (...) Naime ta prezimana ne svršavaju na prednjonepčani suglasnik, niti pripadaju uobičajenim izuzecima. Budući da tih izuzetaka ima više nego što ih iznose male

gramatike, možemo prihvatiti kratko pravilo: Mjesto *-e* mogu završavati na *-u* sva ona prezimena koja bi zbog *-e* pretrpjela značajne glasovne promjene. Tako je Lj. Jonke prevodeći 'Dobrog vojnika Švejka' upotrebljavao vokativ *Švejku*, a ne *Švejče*. Zato može biti vokativ sa *-u* od prezimena ovakvih oblika: *Paljetak*, *Tomečak*, *Kovačić*, *Debeljuh*, *Prah*, tj. od prezimena koja završavaju na *-k*, *-g*, *-h* i *-c*." (Težak, 1991.: 88.)

U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* ne spominje se vokativ imena i prezimena, premda je to najopsežniji savjetnik hrvatskoga jezika. Tamo gdje se spominju vokativni nastavci, među primjerima za vokativne nastavke ne navode se ni imena ni prezimena, nego samo opće imenice pa ne znamo odnose li se ta pravila o raspodjeli vokativnih nastavaka i na imena i prezimena.⁷ Izuzetak je rečenica: „Imenice s nominativnim završetkom *-o*, *-e* imaju V jednak N: Marko, Hrvoje.“ (Barić i dr., 1999.: 138.)

3.2. Pregled suvremenih gramatika

Gramatike u kojima je pregledano napisano o vokativu jesu: *Praktična hrvatska gramatika* iz 1997. g., *Gramatika hrvatskoga jezika za osnovno jezično obrazovanje* iz 2005. g., *Hrvatska gramatika* iz 2005. g., *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* iz 2007. g. i *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* iz 2007. g.

U gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* nakon kratkog opisa padeža vokativa kao općeniti primjeri za vokativ navode se i imena (Babić i dr. 2007.: 305.):

*Djevojčice, gdje si? Ivano! Zar tako svojoj majci?
Dječaće, kako ćeš? Ivane, Ivane!*⁸

U *Gramatici hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka i Stjepana Babića na početku poglavlja o padežu vokativu navedeno je da je najčešći vokativni nastavak *-e* (Težak i Babić, 2005.: 100.). U toj se gramatici ne navodi kada se tim nastavkom tvori vokativ, no navedeno je kada se vokativ tvori ostalim nastavcima (*-u*, *-o*, *-a*, *-Ø*) pa je tako navedeno da imenice koje u nominativu

⁷ Vjerojatno se ta pravila odnose i na imena, no za prezimena to je upitno jer autori nigdje ne savjetuju o vokativu prezimena pa ne znamo primjerice smatraju li pravilnim vokativnim oblikom prezimena Težak oblik *Težaće* ili oblik *Težak*, ili pak oba.

⁸ Dobro je što su kao primjeri vokativa navedena i imena, što je jedno ime muško, a drugo žensko te što su ta imena u hrvatskom jeziku vrlo česta, no vokativni oblik *Ivano* (od ženskoga imena Ivana) u suvremenom je hrvatskom jeziku, u najmanju ruku, stilski obilježen.

završavaju na nepčanic u vokativu imaju nastavak -u⁹; tim nastavkom vokativ tvore i imenice koje završavaju na -ic, -č(a)c, -č(a)k, -ć(a)c, -d(a)k, -dž(a)k, đ(a)k, -t(a)k i -z(a)g te imenice na -k, -g, -h, -c preuzete iz drugih jezika u novije doba.¹⁰ U *Gramatici hrvatskoga jezika* piše da nastavkom -u vokativ tvore još etnici i toponimi na -ez, -iz i -uz. To se pravilo navodi i u gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* gdje je prošireno, tj. nastavak -u dopušta se kod imenica sa završecima -ez, -iz i -uz ne samo ako znače mjesno i etničko ime nego i obiteljsko ime. (Babić i dr., 2007.: 317.) U gotovo svim gramatikama hrvatskoga jezika piše da imenice koje u N jd. završavaju na -ar, -er i -ir mogu imati dvojne vokativne nastavke (-e ili -u). U nekima od njih (*Praktična hrvatska gramatika, Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*) istaknuto je da je kod imenica s tim trima završecima češće i običnije -u nego -e.

Gramatike navode da imena stranoga podrijetla nemaju vokativnoga nastavka pa se, dakle, vokativ upotrebljava u nominativnom liku, *osobito u razgovornom jeziku* (Raguž, 1997.: 11.) te *ako se želi izbjeći glasovna promjena* (Težak i Babić, 2005.: 101.), a u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* navodi se da „vokativnoga nastavka često nema ni u domaćim vlastitim imenima ako bi se osnova izmijenila“,¹¹ no da „to ne znači da ne mogu dobiti vokativni oblik, ali osobito stilski obilježen.“ (Raguž, 1997.: 11.)

Od pregledanih gramatika najmanje prostora vokativu imena posvećuje *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta* u kojoj je samo navedeno da osobna imena na -ica u vokativu dobivaju nastavak -e, a „osobna imena koja ne završavaju na -ic-a imaju u vokativu bilo morfem -o bilo morfem -a: *Marij-o* i *Marij-a*, *Ljiljan-o* i *Ljiljan-a*, *Božen-o* i *Božen-a*“¹² te da „takve osobne imenice muškoga spola imaju u vokativu samo morfem -a: *Ilij-a*, *Matij-a*, *Nikol-a*.“ (Silić i Pranjković, 2007.: 109.)

U većini gramatika piše da vokativ na -o imaju dvosložna ženska imena s dugouzlaznim naglaskom na prvom slogu u N jd.: *Íva*, *Mája*, *Mára*, *Náda*, *Néda* i dr. U gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* piše da bi se kod takvih imena zadržavanjem nominativnog oblika u vokativnoj službi istaknula jaka stilaska obilježenost (Babić i dr., 2007.: 305.).

⁹ Među primjerima je i jedno prezime: *Miliću, dóđi!* (Težak i Babić, 2005.: 100.)

¹⁰ Među primjerima nisu navedena imena i prezimena.

¹¹ Za primjere su navedena prezimena (Skok, Žic i dr.).

¹² Jedino ta gramatika dopušta nastavak -o kod svih ženskih imena koja završavaju na -a bez navođenja da je kod višesložnih ženskih imena običniji vokativ jednak nominativu. Ostale gramatike navedene oblike s vokativnim nastavkom -o triju imena uzetih kao primjer smatraju neispravnim, arhaičnim, stilski obilježenim ili pak manje uobičajenim.

U gramatikama u kojima se navode nastavci za ženska osobna imena piše da nastavak -a u V jd., kao i u N jd., mogu imati ženska osobna imena koja imaju dva suglasnika ispred nastavka: Anka, Alka, Vlasta, Davorka i dr. (Babić i dr., 2007.: 388.; Raguž, 1997.: 44.) te ona koja su nastala preobrazbom od pridjeva: Divna, Jasna, Draga, Slađana i dr. (Babić i dr., 2007.: 389.; Težak i Babić, 2005.: 110.), no u novije vrijeme sve više i drugih ženskih imena: Ana, Ela, Vera, Sanja, Zlata i dr. (Babić i dr., 2007.: 388.). Međutim, sve navedene imenice, kako piše u gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, „imaju i normalni vokativni nastavak -o ili -e: Âlko, Âno, Dîvno (...)“, no ističe se da su „primjetne [su] razlike u uporabi nominativnih mjesto tipičnih vokativnih nastavaka između novijih pisaca i pisaca 19. st. i prve polovice 20.st.“; stariji pisci rabe *tipične* vokativne nastavke (*Andrijo! – završiti starac.*¹³), no „i u tih se pisaca susreće nastavak -a, i to najčešće u muškim imenima“ (*A s vama, majstore Andrija, govorit ću.*¹⁴), dok „u novijih je pisaca češći nominativni nastavak u V jd., ali „ne izostaju sasvim ni u novijih pisaca normalni vokativni nastavci.“ (Babić i dr., 2007.: 389., 390.) Kako bi se potvrdila uporaba *normalnih* vokativnih nastavaka u novijih pisaca, navedeno je nekoliko rečenica hrvatskih književnika. U dvjema rečenicama pojavljuju se ženska imena u vokativnom obliku: *Melanko, Tamaro.*¹⁵ Ipak, autori spomenute gramatike ističu da je nastavak -a češći u neutralnom dozivanju i normalnom obraćanju te da zbog toga nastavak -o poprima stilski izrazitije, osjećajnije obilježje. (Babić i dr., 2007.: 390.)

O vokativu prezimena ni u jednoj gramatici nije mnogo napisano. Kada navode pravilo da nastavak -u dolazi iza nepčanih glasova, odnosno -e iza nenepčanih glasova, neke gramatike među primjerima navode i pokoje prezime. Osim toga, prezimena se još spominju u *Gramatici hrvatskoga jezika za osnovno jezično obrazovanje* gdje piše da vokativ na -o imaju imenice na -ica s više od dvaju slogova kada znače prezime, a vokativ na -a prezimena koja završavaju na -a u N jd. (Težak i Babić, 2005.: 110.) te u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* gdje je također navedeno da muška prezimena s nastavkom -a u N jd. imaju u V jd. nastavak -a (Raguž, 1997.: 44.) te već spomenuto izostavljanje vokativnoga nastavka u domaćim prezimenima ako bi se osnova izmijenila (Raguž, 1997.: 11.) na što upozorava i gramatika *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* (Babić i dr., 2007.: 318.).

¹³ Navedenu rečenicu autori gramatike *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* preuzeli su iz romana *Zlatarovo zlato* Augusta Šenoae.

¹⁴ Sve isto kao pod bilješkom br. 13.

¹⁵ Za suvremene govornike hrvatskoga jezika navedeni vokativni nastavci za ta dva imena prije bi bili stilski obilježeni negoli *normalni*.

4. Vokativni nastavci za ženska imena

U provedenoj anketi ispitivao se vokativni oblik za devetnaest ženskih imena od kojih osamnaest pripada sklonidbi imenica e-vrste (Ida, Iva, Ana, Neda, Nera, Nada, Vanda, Sanja, Mara, Marica, Marija, Laura, Aleksandra, Maja, Dora, Klara, Inga, Davorka), a jedno imenicama i-vrste (Iris). Ispitanici su za svako ime trebali odabrati vokativni oblik koji bi upotrijebili u razgovornom jeziku (u prvom stupcu anketnoga listića) te vokativni oblik koji smatraju književnim, dakle gramatički valjanim (u drugom stupcu anketnoga listića).¹⁶

Prvo na popisu ženskih imena u anketnom listiću bilo je ime Ida koje bi, kako se može vidjeti iz *tablice 1.1.*, većina ispitanika svih triju skupina u vokativu jednine upotrijebila u obliku sa završnim -a (*Ida*), dok bi dosta manji dio ispitanika upotrijebio vokativ na -o (*Ido*).¹⁷

tablica 1.1.

ime	Ida	
	razgovorni	književni
Ida (riječka skupina ¹⁸)	70,48 %	31,43 %
Ida (osječka skupina ¹⁹)	63,46 %	64,42 %
Ida (zagrebačka skupina ²⁰)	72,73 %	37,88 %
Ido (RI)	29,52 %	68,57 %
Ido (OS)	36,54 %	35,58 %
Ido (ZG)	27,27 %	62,12 %

Većina riječkih i zagrebačkih ispitanika smatra da je *Ido* valjani gramatički vokativni oblik dvosloznoga imena Ida s dugouzlaznim naglaskom na prvom slogu, no većina osječkih ispitanika izjasnila se da smatra pravilnim vokativnim oblikom nominativni oblik *Ida* što je u neskladu s *Gramatikom hrvatskoga jezika* Stjepka Težaka i Stjepana Babića gdje piše da vokativ na -o imaju „dvosložna ženska imena s dugouzlaznim naglaskom na prvom slogu u nom. jd.“

¹⁶ Na kraju rada nalazi se primjerak jednog ispunjenog anketnog listića.

¹⁷ Ipak, prilikom istraživanja uporabe vokativa imena našao sam mnogo rečenica u kojima se potvrđuje uporaba nastavka -o u V jd. imena Ida. Ovdje ću ih izdvojiti nekoliko: „Ido, ti kako da si bila na godišnjem, a ne u rodilištu!“ (navedena je rečenica preuzeta iz romana krčke književnice Elfride Matuč-Mahulje *Smrt je baby blue / Živ sam, itekako*, Venerus, Rijeka, 2011., 24. str.), „draga ido volim te najviše na svijetu (...)“ (rečenice je objavljena u ispovijedi objavljenj 22. listopada 2005. na blogu <http://volimje.blogspot.ba/> odakle je preuzeta 7. veljače 2011.), „Draga Ido.....ne daj se.“ (rečenica je preuzeta 7. veljače 2011. s ovog internetskog foruma: <http://www.avijon.net/showthread.php?19-Allo-Allo-...-finkcionalni-%C4%8Dateraj/page1640>).

¹⁸ U nastavku će riječka skupina ispitanika u tablicama biti označena kraticom RI.

¹⁹ U nastavku: OS.

²⁰ U nastavku: ZG.

(Težak i Babić, 2005.:110.).²¹ No u *Gramatici hrvatskoga jezika* Josipa Silića i Ive Pranjkovića piše da „osobna imena koja ne završavaju na *-ic-a* imaju u vokativu bilo morfem *-o* bilo morfem *-a*“ (Silić i Pranjković, 2007.: 109.), dakle prema toj gramatici bila bi valjana uporaba oba oblika.

tablica 1.2.

ime	Iva	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Iva (RI)	86,41 %	61,17 %
Iva (OS)	65,38 %	66,35 %
Iva (ZG)	83,33 %	57,58 %
Ivo (RI)	13,59 %	38,83 %
Ivo (OS)	34,62 %	33,65 %
Ivo (ZG)	16,67 %	42,42 %

Iz *tablice 1.2.* vidljivo je da je u svim ispitivanim skupinama veći broj ispitanika koji izjednačuju nominativ i vokativ dvosložnoga imena Iva s dugouzlaznim naglaskom na prvom slogu nego broj ispitanika koji upotrebljavaju vokativni oblik kakav bilježe gramatike (Raguž, 1997.: 44.; Težak i Babić, 2005.:110.; Babić i dr., 2007.: 389.) – *Ivo*.²² Također, velik broj ispitanika smatra gramatički pravilnim nominativni oblik – *Iva*. Čak više osječkih ispitanika smatra pravilnim oblik *Iva* nego što ih upotrebljava, no ipak manje riječkih i zagrebačkih ispitanika smatra pravilnim oblik *Iva* nego što taj oblik upotrebljava.

Usporedimo li dobivene rezultate za vokativ imena Iva s rezultatima za vokativ imena Ida, možemo zaključiti da se češće izjednačuje nominativ i vokativ imena Iva nego imena Ida (iako su oba imena dvosložna s dugouzlaznim naglaskom na prvom slogu). Najvjerojatnije je razlog tomu što se vokativ imena Iva na *-o* ne razlikuje od muškoga imena Ivo.

U gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* piše kako u novije vrijeme sve više ženskih imena u V jd., kao i u N jd., može imati nastavak *-a* (Babić i dr., 2007.: 317.),²³ a za

²¹ U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* također piše da nastavak *-o* u vokativu jednine imaju dvosložna vlastita imena s dugim uzlaznim naglaskom (Raguž, 1997.: 44.), a tako piše i u gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, uz sljedeću napomenu: „Zadržavanjem nominativnoga nastavka u vokativnoj službi ističe se jaka stilska obilježnost (prijekor, ljutnja, grdnja).“ (Babić i dr., 2007.: 389.)

²² Jedna od potvrda uporabe vokativnoga oblika *Iva*: „Pazite na disanje, Iva.“ (M. Rijavec i D. Miljković, *Tko su dobri ljudi?*, IEP, Zagreb, 2006., str. 153.)

²³ U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* također piše da žensko ime Ana u V jd. ima nastavak *-a*. (Raguž 1997.: 44.)

primjer je navedeno, između ostalih, ime Ana koje bi prema rezultatima iz provedene ankete većina ispitanika tako i upotrijebila.

tablica 1.3.

ime	Ana	
	razgovorni	književni
Ana (RI)	75,24 %	55,24 %
Ana (OS)	91,35 %	84,62 %
Ana (ZG)	66,67 %	36,36 %
Ano (RI)	24,76 %	44,76 %
Ano (OS)	8,65 %	15,38 %
Ano (ZG)	33,33 %	63,64 %

Vokativni oblik imena Ana jednak nominativu smatra gramatički ispravnim većina riječkih i osječkih ispitanika za razliku od većine zagrebačkih ispitanika koja književnim oblikom ipak smatra oblik *Ano* koji se sve rjeđe čuje pa je postao arhaičan i stilski obilježen, no nije neispravan, pogotovo u nekim ustaljenim svezama riječi kao što je obraćanje svetici Ani - *Moli za nas, sveta Ano*²⁴.

U anketi je ispitivana i vokativna uporaba triju dosta sličnih imena od dva sloga koja imaju dugi naglasak (dugouzlazni) na prvom slogu: Neda, Nera i Nada. Međutim, rezultati su različiti.

tablica 1.4.

ime	Neda	
	razgovorni	književni
Neda (RI)	40 %	22,86 %
Neda (OS)	21,15 %	38,10%
Neda (ZG)	54,55 %	16,67 %
Nedo (RI)	60 %	77,14 %
Nedo (OS)	78,85 %	61,90 %
Nedo (ZG)	45,45 %	83,33 %

²⁴ Sanda Ham u jezičnom savjetu upitnoga naslova *Moli za nas, sveta Ana ili Moli za nas, sveta Ano?* odgovorila je kako je *Moli za nas, sveta Ano* starije, a *Moli za nas, sveta Ana* novije, no da je oboje pravilno te je istaknula da ne trebamo stariji oblik odbaciti jer bismo tako odbacili i jezične navike mnogih. (Savjet je objavljen 1. lipnja 2011. na internetskoj stranici časopisa *Jezik* koja se nalazi na društvenoj mreži Facebook: <http://www.facebook.com/notes/%C4%8Dasopis-jezik/mali-jezi%C4%8Dni-savjet-moli-za-nas-sveta-ana-ili-moli-za-nas-sveta-ano/231607150188217>)

Vokativ jednak nominativu najviše rabe ispitanici svih triju skupina za ime Nera, dok je najmanje izjednačenje vokativa i nominativa kod svih triju skupina ispitanika zabilježeno za ime Nada.²⁵ Međutim, u prikupljenim rečenicama iz medija za ovaj rad postoje primjeri izjednačenja nominativa i vokativa za sva ta tri imena.²⁶

tablica 1.5.

ime	Nera	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Nera (RI)	68,27 %	41,75 %
Nera (OS)	26,92 %	42,31 %
Nera (ZG)	62,12 %	22,73 %
Nero (RI)	31,73 %	58,25 %
Nero (OS)	73,08 %	57,69 %
Nero (ZG)	37,88 %	77,27 %

Od navedenih triju imena najviše ispitanika svih skupina smatra pravilnim vokativ jednak nominativu za ime Nera, a najmanje za ime Nada koje je kao primjer zabilježeno u većini gramatika (Raguž, 1997.: 44.; Težak i Babić, 2005.:110.; Babić i dr., 2007.: 389.) gdje se navodi da je ispravan vokativ imena Nada isključivo oblik *Nado*.²⁷ Vokativ imena Neda s nastavkom -o smatra pravilnim većina ispitanika svih triju skupina.²⁸

tablica 1.6.

ime	Nada	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Nada (RI)	27,62 %	22,86 %
Nada (OS)	6,73 %	17,31 %
Nada (ZG)	42,42 %	9,09 %
Nado (RI)	72,38 %	77,14 %
Nado (OS)	93,27 %	82,69 %
Nado (ZG)	57,58 %	90,91 %

²⁵ Potvrđuje se misao Vlaste Rišner da se nastavak -o najbolje čuva u vokativu starijih imena kojih je u suvremenom hrvatskom jeziku sve manje. (Rišner, 2006.: 141.)

²⁶ *Hvala ti, Neda!* (CMC, CMC festival, 19. lipnja 2011.), *Neda, kakva su ti sjećanja na to razdoblje?* (Narodni radio, Glazbeni show Dalibora Petka, 5. svibnja 2011.), *Daj, Nera, ne pretjeruj!* (Nova TV, serija Pod sretnom zvijezdom, 26. svibnja 2011.), *Gospođo Nada, hvala Vam što ste večeras s nama.* (HRT1, Misija: zajedno, 24. svibnja 2011.)

²⁷ U *Glasovima i oblicima hrvatskoga književnoga jezika* piše, što je u radu već i navedeno, da bi se zadržavanjem nominativnog nastavka u vokativnoj službi istaknula jaka stilska obilježnost, odnosno prijekor, ljutnja, grdnja (Babić i dr., 2007.: 389.), no prema rezultatima ankete (poglavito zagrebačke skupine ispitanika) sumnjam da je u suvremenom hrvatskom jeziku tomu tako.

²⁸ Zanimljivo je da za sva tri navedena imena zagrebački ispitanici u najvećem postotku izjednačuju vokativ i nominativ, ali s druge strane najviše njih (dakle, više i od osječkih i od zagrebačkih ispitanika) za sva tri imena smatra pravilnim vokativ s nastavkom -o.

U gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* piše da nastavak -a u V jd. mogu imati ženska osobna imena s dvosuglasničkim osnovnim završetkom. (Babić i dr., 2007.: 388.). Takvih je imena bilo nekoliko u provedenoj anketi: dva dvosložna – Vanda i Inga, jedno trosložno – Davorka i jedno četverosložno – Aleksandra.

tablica 1.7.

ime	Vanda	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Vanda (RI)	69,52 %	51,43 %
Vanda (OS)	88,46 %	75 %
Vanda (ZG)	81,82 %	48,48 %
Vando (RI)	30,48 %	48,57 %
Vando (OS)	11,54 %	25 %
Vando (ZG)	18,18 %	51,52 %

tablica 1.8.

ime	Aleksandra	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Aleksandra (RI)	90,29 %	69,90 %
Aleksandra (OS)	97,12 %	82,69 %
Aleksandra (ZG)	84,85 %	68,18 %
Aleksandro (RI)	9,71 %	30,10 %
Aleksandro (OS)	2,88 %	17,31 %
Aleksandro (ZG)	15,15 %	31,82 %

Vrlo velik broj ispitanika svih triju skupina izjednačuje nominativ i vokativ tih imena, no dosta velik broj zagrebačkih i riječkih ispitanika ne smatra da je to gramatički valjano. Vokativ tih imena s nastavkom -o ispitanici svih ispitanih skupina u dosta većem postotku smatraju pravilnim nego što taj nastavak kod tih imena doista i upotrebljavaju.²⁹

tablica 1.9.

ime	Inga	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Inga (RI)	83,81 %	59,05 %
Inga (OS)	97,12 %	84,62 %
Inga (ZG)	89,39 %	54,55 %
Ingo (RI)	16,19 %	40,95 %

²⁹ Postotke pogledati u tablicama 1.7., 1.8., 1.9. i 1.10.

Ingo (OS)	2,88 %	15,38 %
Ingo (ZG)	10,61 %	45,45 %

tablica 1.10.

ime	Davorka	
	razgovorni	književni
Davorka (RI)	80 %	50,48 %
Davorka (OS)	88,46 %	72,12 %
Davorka (ZG)	93,75 %	59,38 %
Davorko (RI)	20 %	49,52 %
Davorko (OS)	11,54 %	27,88 %
Davorko (ZG)	6,25 %	40,62 %

U *Glasovima i oblicima hrvatskoga književnoga jezika* navedeno je da osim ženskih osobnih imena s dvosuglasničkim osnovnim završetkom u novije vrijeme sve više i drugih ženskih osobnih imena imaju nastavak -a u V jd. (Babić i dr., 2007.: 388.) te je za primjer navedeno 14 imena od kojih su dva (Sanja i Marija) ispitana u anketi za ovaj rad. I za jedno i za drugo ime većina ispitanika upotrijebila bi nastavak -a u vokativu. Međutim, pretežni odgovori na pitanje koji vokativni oblik smatraju pravilnim bili su različiti; osječki ispitanici u velikoj većini smatraju za oba imena da je oblik s nastavkom -a gramatički pravilan, riječki ispitanici za vokativ imena Sanja blagu prednost daju obliku s nastavkom -a, a za vokativ imena Marija prednost pak daju obliku s nastavkom -o, dok zagrebački ispitanici u većini za oba imena smatraju da im je ispravan vokativni oblik onaj s nastavkom -o – *Sanjo* i *Marijo*. U svim skupinama ispitanici bi u većem postotku upotrijebili vokativni nastavak -o za ime Marija nego za ime Sanja,³⁰ a to je možda zato što je vokativni oblik *Marijo* prisutan u poznatoj katoličkoj molitvi Majci Božjoj *Zdravomarijo*.

tablica 1.11.

ime	Sanja	
	razgovorni	književni
Sanja (RI)	66,99 %	51,46 %
Sanja (OS)	91,35 %	89,42 %
Sanja (ZG)	81,82 %	40,91 %
Sanjo (RI)	33,01 %	48,54 %
Sanjo (OS)	8,65 %	10,58 %
Sanjo (ZG)	18,18 %	59,09 %

³⁰ Iako, može se čuti i oblik *Sanjo*: „Sanjo, Roberte, jesam li u pravu?“ (HRT1, Misija: zajedno, 29. ožujka 2011.), „Hvala, Roberte, Sanjo.“ (HRT1, Misija: zajedno, 24. svibnja 2011.), „Sanjo volim te!“ (CMC, SMS Jukebox, 11. travnja 2011.)

tablica 1.12.

ime	Marija	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Marija (RI)	60,58 %	41,35 %
Marija (OS)	88,46 %	72,12 %
Marija (ZG)	71,21 %	37,88 %
Marijo (RI)	39,42 %	58,65 %
Marijo (OS)	11,54 %	27,88 %
Marijo (ZG)	28,79 %	62,12 %

Žensko osobno ime Mara (s dugouzlaznim naglaskom na prvom slogu) gramatike uzimaju za primjer imena koja u vokativu jednine dobivaju nastavak -o (Težak i Babić, 2005.:110.; Babić i dr., 2007.: 389.). Navedeni nastavak ispitanici svih skupina u većini i smatraju gramatički ispravnim, a još više osječkih ispitanika taj bi oblik i upotrijebili, no to bi učinilo dosta manje riječkih i zagrebačkih ispitanika.³¹

tablica 1.13.

ime	Mara	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Mara (RI)	45,71 %	30,48 %
Mara (OS)	6,80 %	20,19 %
Mara (ZG)	45,45 %	12,12 %
Maro (RI)	54,29 %	69,52 %
Maro (OS)	93,20 %	79,81 %
Maro (ZG)	54,55 %	87,88 %

U gotovo svim hrvatskim gramatikama (Raguž, 1997.: 44.; Barić i dr., 2005.: 155.; Težak i Babić, 2005.: 110.; Babić i dr., 2007.: 388.; Silić i Pranjković, 2007.: 108.) piše da imena na -ica (kao što su, primjerice, Dragica, Štefica, Anica, Milica, Verica) imaju u vokativu jednine nastavak -e. U anketi se ispitala vokativna uporaba jednoga takvog ženskog imena (Marica), a rezultati pokazuju da više od 90 % ispitanika u svim skupinama smatra da mu je pravilan vokativni nastavak -e; vrlo mali dio ispitanika u svim trima skupinama smatra pravilnim vokativnim nastavkom nastavak -a, odnosno -o.³² Vokativni nastavak -o za ime Marica nitko od

³¹ Primjer iz medija za uporabu vokativnog oblika *Mara*: „Gledajte, gospođo Mara.“ (Vinkovačka televizija, Zapisano u zvjezdama, 21. svibnja 2011.)

³² Premda Dragutin Raguž u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* piše kako trosložne i višesložne imenice sa sufiksom -ica imaju nastavak -e (za primjer uz nekoliko imenica navodi i osobna imena Anica i Verica), u primjerima sklonidbe dopušta dvostruki nastavak: V Anice/o (Raguž, 1997.: 50.).

osječkih ispitanika ne bi upotrijebio. Uglavnom je malen i postotak ispitanika koji bi upotrijebili nastavak -a,³³ dok bi najviše ispitanika upotrijebilo nastavak -e – *Marice*.

tablica 1.14.

ime	Marica	
	razgovorni	književni
Marica (RI)	13,33 %	3,81 %
Marica (OS)	0,96 %	6,73 %
Marica (ZG)	31,82 %	4,54 %
Marico (RI)	3,81 %	2,86 %
Marico (OS)	-	2,88 %
Marico (ZG)	1,52 %	1,52 %
Marice (RI)	82,86 %	93,33 %
Marice (OS)	99,04 %	90,39 %
Marice (ZG)	66,66 %	93,94 %

Više od dvije trećine svih ispitanika izjednačuje nominativ i vokativ trosložnoga imena Laura. Većina riječkih i osječkih ispitanika ankete taj oblik smatra i gramatički ispravnim, za razliku od većine zagrebačkih ispitanika koji smatraju da je pravilan vokativ imena Laura s nastavkom -o – *Lauro*.³⁴

tablica 1.15.

ime	Laura	
	razgovorni	književni
Laura (RI)	78,64 %	52,43 %
Laura (OS)	79,81 %	63,46 %
Laura (ZG)	86,36 %	40,91 %
Lauro (RI)	21,36 %	47,57 %
Lauro (OS)	20,19 %	36,54 %
Lauro (ZG)	13,64 %	59,09 %

³³ Ovi prikupljeni primjeri iz medija pokazuju da se oblik jednak nominativu može često čuti i za imena sa završnim -ica: *O kojoj Meliti, Danica?, Zlatica moja!* (Nova TV, serija Najbolje godine, 18. travnja 2011.), *Marica, ne brini!* (HRT1, hrvatski film Crvena prašina, 22. svibnja 2011.), *Gospođo Dorica, nije li taj projekt apsurdan?* (RTL2, Studio 45, 25. svibnja 2011.), *Gospođo Dragica, imamo malo iznenađenje za Vas.* (HRT1, Misija: zajedno, 29. ožujka 2011.), *Ajde, probudi se, Melitica!* (Nova TV, Najbolje godine, 24. ožujka 2011.), *Bok, Milica!, Daj, Milica, dok sam još tu!* (HRT1, hrvatski film Metastaze, veljača 2011.)

³⁴ Još je sredinom šestog desetljeća 20. st. Ljudevit Jonke pišući o nesigurnosti s vokativom jednine imenica ženskoga roda jasno savjetovao da „vokativ je od Laura samo Laura“. (Jonke, 1965.: 280.)

Dvosložno žensko ime Maja ima dugouzlazni naglasak na prvom slogu u nominativu jednine pa bi prema tomu u vokativu jednine trebalo imati nastavak -o (Težak i Babić, 2005.: 110.); velik dio osječkih i riječkih ispitanika taj bi nastavak i upotrijebio. Samo polovica zagrebačkih ispitanika upotrijebila bi nastavak -o, no mnogo više ispitanika te skupine smatra da je taj nastavak ispravan.³⁵

tablica 1.16.

Ime	Maja	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Maja (RI)	26,67 %	8,57 %
Maja (OS)	6,73 %	10,58 %
Maja (ZG)	50 %	12,12 %
Majo (RI)	73,33 %	91,43 %
Majo (OS)	93,27 %	89,42 %
Majo (ZG)	50 %	87,88 %

Žensko osobno ime Dora, kao i ime Maja, ima dugouzlazni naglasak na prvom slogu u nominativu jednine. Međutim, većina ispitanika svih triju skupina izjednačuje nominativ i vokativ toga imena.³⁶ Također, izjednačen nominativ i vokativ toga imena većina ispitanika u svim skupinama smatra pravilnim.

tablica 1.17.

Ime	Dora	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Dora (RI)	82,86 %	53,85 %
Dora (OS)	50,96 %	51,92 %
Dora (ZG)	74,24 %	56,06 %
Doro (RI)	17,14 %	46,15 %
Doro (OS)	49,04 %	48,08 %
Doro (ZG)	25,76 %	43,94 %

³⁵ U jeziku se reklama često izjednačuju nominativ i vokativ i kod imena kod kojih tako ne bi trebalo biti: „Maja, je l' ti to istiskuješ?“ (Nova TV, reklama za Clean & Clear, 11. svibnja 2011.)

³⁶ Jedna od mnogobrojnih potvrda izjednačenja nominativa i vokativa toga imena: *Hvala, Dora!* (HRT1, Hrvatska uživo, 22. srpnja 2011.) To potvrđuju i primjeri iz reportaže o učenici Dori iz obrazovno-znanstvene emisije *Dobro je znati* u kojoj je oblik jednak nominativu (*Dora*) upotrebljen pet puta (*Dobar dan, Dora!, Bravo, Dora!, Dora, tvoji rezultati su svi obrađeni, Dora, bilo mi nam je zbilja zadovoljstvo, I, Dora?*), a oblik *Doro* samo jednom (*Doro, svaka čast*). (HRT1, *Dobro je znati*, 3. lipnja 2011.) Dobro je napomenuti da je oblik koji je u skladu s onim što piše u gramatikama (*Doro*) upotrijebila spikerica. (Reportažu o zagrebačkoj učenici Dori iz koje su preuzeti primjeri uporabe vokativa imena Dora može se pogledati i na ovoj internetskoj stranici: <http://www.youtube.com/watch?v=xwluBB3sbfA&feature=related>)

Kod osobnog imena Klara vokativ jednak nominativu upotrebila bi većina ispitanika svih triju ispitanih skupina,³⁷ a takav oblik većina osječkih ispitanika smatra i ispravnim, dok većina riječkih i zagrebačkih ispitanika ispravnim smatra oblik *Klaro*, kao što se može vidjeti u *tablici 1.18*.

tablica 1.18.

Ime oblik vokativa	Klara	
	razgovorni	književni
Klara (RI)	61,90 %	41,35 %
Klara (OS)	77,88 %	63,46 %
Klara (ZG)	89,39 %	28,79 %
Klaro (RI)	38,10 %	58,65 %
Klaro (OS)	22,12 %	36,54 %
Klaro (ZG)	10,61 %	71,21 %

Ženska osobna imena s -Ø u N jd., kao što su Ingrid, Iris, Ines, Nives, Dolores, Karmen, Doris, posuđena su iz drugih jezika i nisu prilagođena morfološkom sustavu hrvatskoga jezika pa su u hrvatskoj rečenici obično nesklonjiva (Babić i dr., 2007.: 408.).³⁸ Međutim, u sklonidbenom uzorku imenica i-vrste kao primjer osobnog imena tuđega podrijetla navedeno je ime Nives te je sklanjano: N *Nives*, G *Nivesi*, D *Nivesi*, A *Nives*, V *Nivesi* (podcrtao A.O.) itd., a u sklonidbenom uzorku imenica e-vrste kao primjer imenice ženskoga roda s -Ø u N jd. navedeno je ime Ingrid te je sklanjano ovako: N *Ingrid*, G *Ingride*, D *Ingridi*, A *Ingrid/Ingridu*, V *Ingrid* (podcrtao A.O.) itd. Ipak, ispod primjera sklonidbe za jedninu i množinu imena Nives (za V mn. naveden je oblik *Nivesi*³⁹) stoji ova napomena: „Tako i *Mercedes* i još koje posuđeno žensko ime koje se ne uklapa u hrvatski sklonidbeni sustav, ali ih je bolje iskoristiti kao nesklonjive riječi⁴⁰.“ (Babić i dr., 2007.: 408.). Tako i za ime Ingrid; premda je u sklonidbenom uzorku prikazano kao sklonjivo, u napomeni piše da su takva imena kao što je Ingrid obično nesklonjiva. U anketi je bila ispitivana vokativna uporaba imena Iris. Ispitanicima su bila ponuđena dva vokativna oblika

³⁷ Potvrđuje to i primjer iz televizijske serije: „Klara moja, Klara!“ (RTL, Krv nije voda, 6. lipnja 2011.)

³⁸ Da takva imena ipak dobivaju (u razgovornom jeziku) različite vokativne nastavke, potvrđuje ova rečenica: „Doriska, pozovi ih iduću subotu ako prođeš!“ (HRT1, Dora, 12. veljače 2011.)

³⁹ Osobna imena ne bismo trebali upotrebljavati u množini jer ona pripadaju imenicama koje upotrebljavamo samo u obliku za jedninu (*singularia tantum*). Ipak, ako bi postojala prigoda u kojoj bismo se trebali obratiti dvjema (ili više) osobama imena Nives, bilo bi vrlo neobično čuti množinski vokativni oblik *Nivesi* koji je naveden u sklonidbenom uzorku gramatike *Glasovi i oblici*.

⁴⁰ Ako ih je bolje iskoristiti kao nesklonjive riječi, smatram da je u sklonidbenom uzorku navedeno ime trebalo tako i prikazati – kao nesklonjivu riječ (a u napomeni bi se eventualno moglo napisati da se takva imena mogu sklanjati i tako kako je navedeno u sklonidbenom uzorku) jer ako koga zanima podatak kako se takva imena sklanjaju, vjerojatnije je da će pročitati sklonidbeni uzorak, a ne napomenu.

toga imena: uobičajeni oblik *Iris* te oblik *Irisice* koji se također može čuti.⁴¹ Više od 90 % ispitanika svih triju skupina upotrebljava i smatra ispravnim oblik *Iris*.

tablica 1.19.

ime	Iris	
	razgovorni	književni
Iris (RI)	95,24 %	99,05 %
Iris (OS)	98,08 %	98,08 %
Iris (ZG)	98,44 %	93,75 %
Irisice (RI)	4,76 %	0,95 %
Irisice (OS)	1,92 %	1,92 %
Irisice (ZG)	1,56 %	6,25 %

⁴¹ Vokativni oblik *Irisi*, koji bi prema gramatici *Glasovi i oblici* uz oblik *Iris* bio valjanim, nije bio ponuđen u anketi.

5. Vokativni nastavci za muška imena

U provedenoj anketi ispitivao se vokativni oblik za trinaest muških imena od kojih jedanaest pripadaju a-sklonidbi (Ivan, Domagoj, Filip, Vedran, Alen, Igor, Boris, Aleksandar, Erik, Domagoj, Andrej) i dva e-sklonidbi (Ivica, Andrija). Ispitanici su za svako ime trebali odabrati vokativni oblik koji bi upotrijebili u svakodnevnom, tj. mjesnom govoru te vokativni oblik koji smatraju književnim, dakle gramatički ispravnim.

Prvo muško ime u anketnom listiću bilo je vrlo često hrvatsko ime – Ivan. Premda je to ime vrlo često, jedina hrvatska gramatika u kojoj je to ime navedeno među primjerima pravilne uporabe vokativnoga nastavka *-e* jest *Praktična hrvatska gramatika* (Raguž, 1997.: 10.). Više od 90 % ispitanika u svim anketnim skupinama pravilnim vokativom imena Ivan smatra oblik *Ivane*.⁴²

tablica 1.20.

ime	Ivan	
	razgovorni	književni
Ivan (RI)	15,24 %	6,67 %
Ivan (OS)	2,88 %	3,85 %
Ivan (ZG)	39,06 %	6,25 %
Ivane (RI)	84,76 %	93,33 %
Ivane (OS)	97,12 %	96,15 %
Ivane (ZG)	60,94 %	93,75 %

U svim trima skupinama ispitanika najraznolikija je uporaba vokativa imena koja završavaju na nepčanik – Domagoj i Andrej. Potvrđuju se sva tri vokativna oblika i jednog i drugog imena. Velik broj ispitanika svih skupina upotrebljava nominativne oblike *Domagoj*⁴³ i

⁴² Ipak, na televiziji, gdje bi se trebali govoriti pravilni vokativni oblici, može se čuti i oblik toga imena jednak nominativu: „Nemoj me zežati, Ivan!“ (RTL, Hrvatska traži zvijezdu, 13. svibnja 2011.) U medijima se vrlo često može čuti i kod mnogih drugih muških imena koja završavaju na suglasnik vokativ oblikom jednak nominativu. Ovdje će se navesti samo nekoliko rečenica u kojima je vokativ imena izjednačen s nominativom, i to onih imena koja nisu ispitivana u anketi: „Radovan, čujemo se!“ (Narodni radio, Glazbeni show Dalibora Petka, 2. ožujka 2011.), „Petar, kako teku pripreme?“ (HRT1, Hrvatska uživo, 18. ožujka 2011.), „Nemojte gledati, Oliver!“ (HRT1, Zvijezde pjevaju, 19. ožujka 2011.), „Hvala lijepo, Branimir Bilić.“ (HRT1, Puls Hrvatske, 4. travnja 2011.), „Bojan, ti si sljedeći.“, „Robert, iskrene čestitke!“ (Nova TV, Masterchef, 4. svibnja 2011.), „Šefe Tomislav, dajte nam usporedite uvjete rada u Americi i ovdje!“ (Nova TV, Masterchef, 5. svibnja 2011.), „Ne treba ti koljeno za kuhanje, Davor!“ (Nova TV, Masterchef, 17. svibnja 2011.), „Ovo su jako obvezujuće riječi, Danijel.“ (Osječka televizija, Osječki odrezak, 21. svibnja 2011.), „Gabrijel, pusti ga; potpuno si poludio!“ (Nova TV, Najbolje godine, 27. svibnja 2011.)

⁴³ Primjer iz medija za uporabu oblika *Domagoj*: „Domagoj, istražio si mogućnost doniranja zemljišta?“ (HRT1, Misija: zajedno, 24. svibnja 2011.)

Andrej,⁴⁴ što potvrđuje veliku gramatikaliziranost vokativa tih imena.⁴⁵ Zagrebački i osječki ispitanici upotrebljavaju češće vokativ *Domagoje* nego *Domagoju*, a to nije u skladu s postojećom gramatičkom normom koja kaže da kad osnova završava na nepčanic ime(nica) treba u vokativu jednine imati nastavak -u. Ipak, više zagrebačkih i riječkih ispitanika smatra pravilnijim vokativni oblik *Domagoju* nego *Domagoje*; osječki su se ispitanici u jednakom broju izjasnili za oba oblika. Što se tiče vokativnih oblika imena *Andrej* s nastavcima (-e i -u), ispitanici svih triju skupina upotrebljavaju češće vokativni oblik s nastavkom -u – *Andreju* nego s nastavkom -e – *Andreje*, a također više ispitanika smatra pravilnim oblik *Andreju* nego oblik *Andreje*.

tablica 1.21.

ime	Domagoj	
	razgovorni	književni
Domagoj (RI)	79,05 %	62,86 %
Domagoj (OS)	80,77 %	63,46 %
Domagoj (ZG)	69,70 %	37,88 %
Domagoje (RI)	9,52 %	16,19 %
Domagoje (OS)	11,54 %	18,27 %
Domagoje (ZG)	22,72 %	27,27 %
Domagoju (RI)	11,43 %	20,95 %
Domagoju (OS)	7,69 %	18,27 %
Domagoju (ZG)	7,58 %	18,27 %

tablica 1.22.

ime	Andrej	
	razgovorni	književni
Andrej (RI)	74,04 %	49,04 %
Andrej (OS)	79,81 %	69,23 %
Andrej (ZG)	77,27 %	39,39 %
Andreje (RI)	7,69 %	17,31 %
Andreje (OS)	8,65 %	4,81 %
Andreje (ZG)	9,09 %	22,73 %
Andreju (RI)	18,27 %	33,65 %
Andreju (OS)	11,54 %	25,96 %
Andreju (ZG)	13,64 %	37,88 %

⁴⁴ Primjer iz medija za uporabu oblika *Andrej*: „Andrej, bili ste nešto brži.“ (HRT1, Jadranske igre, 28. kolovoza 2011.)

⁴⁵ Da to nije slučaj samo kod imena *Domagoj* i *Andrej* nego i kod ostalih imena koja završavaju na nepčanic j, potvrđuje ova rečenica: „Borivoj, kako ti gledaš sve ovo u vezi Bižuterije?“ (HRT PLUS, Ljetna slagalica, 11. kolovoza 2011.)

Od ispitanih skupina vokativu muškoga imena Filip nastavak ne dodaje najviše ispitanika zagrebačke skupine. Premda većina ispitanika i te skupine ne izjednačuje vokativni i nominativni oblik toga imena, broj riječkih i osječkih ispitanika koji upotrebljavaju vokativni oblik *Filipe* mnogo je veći. Razlika među skupinama mnogo je manja kada je riječ o tom koji oblik smatraju pravilnim; većina svih ispitanika smatra da je pravilan vokativni oblik *Filipe*.

tablica 1.23.

ime	Filip	
	razgovorni	Književni
oblik vokativa		
Filip (RI)	11,43 %	5,71 %
Filip (OS)	3,85 %	5,77 %
Filip (ZG)	43,75 %	18,75 %
Filipe (RI)	88,57 %	94,29 %
Filipe (OS)	96,15 %	94,23 %
Filipe (ZG)	56,25 %	81,25 %

U gramatikama hrvatskoga jezika uglavnom piše da imena na -ica kao što su primjerice Ivica, Jurica, Tihica i Jožica u vokativu jednine imaju nastavak -e (Barić i dr., 2005.: 155.; Težak i Babić, 2005.: 110.; Silić i Pranjković, 2007.: 108.), no postoje i one koje dopuštaju u vokativu muških osobnih imena na -ica i nominativni nastavak -a (Babić i dr., 2007.: 389.),⁴⁶ odnosno koje smatraju nastavak -a pravilnim (Raguž, 1997.: 44.). Velik broj svih ispitanika smatra pravilnim nastavak -e, dok oblik jednak nominativu pravilnim smatra dosta manje ispitanika. Najmanji dio riječkih i zagrebačkih ispitanika pravilnim vokativnim oblikom smatra oblik *Ivico*; ni jedan osječki ispitanik oblik *Ivico* ne smatra pravilnim. Taj oblik ne bi upotrijebio nitko ni iz riječke ni iz osječke skupine ispitanika, no upotrijebio bi ih vrlo malo dio zagrebačkih ispitanika. Između uporabe oblika *Ivica* i *Ivice* u zagrebačkoj skupini nije velika razlika,⁴⁷ no jest u osječkoj i riječkoj.

⁴⁶ Međutim, napominje se da taj odmak od pravila valja smatrati stilskom obilježenošću.

⁴⁷ Da je izjednačavanje nominativa i vokativa u toj skupini često, pokazuje i rečenica koju je izgovorila jedna zagrebačka voditeljica: „Ivica, kakvo je to vrijeme bilo?“ (CMC, CMC Caffè, 27. lipnja 2011.) Isto potvrđuje i SMS poruka upućena osobi imena Ivica: „Ivica mislim na tebe javi se nekako tvoja teta“ (CMC, CMC Jukebox, 21. svibnja 2011.)

tablica 1.24.

ime	Ivica	
	razgovorni	književni
Ivica (RI)	20 %	2,89 %
Ivica (OS)	4,81 %	10,58 %
Ivica (ZG)	45,31 %	9,38 %
Ivice (RI)	80 %	96,15 %
Ivice (OS)	95,19 %	89,42 %
Ivice (ZG)	51,56 %	85,94 %
Ivico (RI)	-	0,96 %
Ivico (OS)	-	-
Ivico (ZG)	3,13 %	4,68 %

Dva muška imena na nenepčanic -n (Vedran i Alen) velik broj riječkih i osječkih ispitanika upotrebljava s nastavkom -e u vokativu – *Vedrane, Alene*, dok zagrebački ispitanici upotrebljavaju jednako često vokativni oblik *Alene* kao i oblik *Alen* te podjednako često oblike *Vedrane* i *Vedran*. Za oba imena ispitanici svih skupina u vrlo velikom broju smatraju pravilnim vokativnim oblikom oblik s nastavkom -e – *Vedrane, Alene*.

tablica 1.25.

ime	Vedran	
	razgovorni	književni
Vedran (RI)	11,43 %	3,81 %
Vedran (OS)	4,81 %	4,81 %
Vedran (ZG)	48,48 %	6,25 %
Vedrane (RI)	88,57 %	96,19 %
Vedrane (OS)	95,19 %	95,19 %
Vedrane (ZG)	51,52 %	93,75 %

tablica 1.26.

ime	Alen	
	razgovorni	književni
Alen (RI)	20,95 %	8,57 %
Alen (OS)	4,81 %	10,58 %
Alen (ZG)	50 %	18,75 %
Alene (RI)	79,05 %	91,43 %
Alene (OS)	95,19 %	89,42 %
Alene (ZG)	50 %	81,25 %

Većina ispitanika upotrijebila bi u vokativu jednine imena Igor nastavak -e, a oblik s tim nastavkom velik broj ispitanika smatra i pravilnim. Nominativni oblik *Igor* upotrijebilo bi vrlo malo riječkih i osječkih ispitanika te nešto veći broj zagrebačkih ispitanika koji u nešto većem broju od riječkih i osječkih ispitanika taj oblik smatraju i ispravnim.⁴⁸ Vrlo malo ispitanika upotrijebilo bi oblik *Igoru*, a taj oblik ni jedan osječki ispitanik ne smatra pravilnim.

tablica 1.27.

Ime	Igor	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Igor (RI)	11,43 %	3,81 %
Igor (OS)	3,85 %	6,73 %
Igor (ZG)	39,06 %	15,63 %
Igore (RI)	86,67 %	95,24 %
Igore (OS)	94,23 %	93,27 %
Igore (ZG)	59,38 %	82,81 %
Igoru (RI)	1,90 %	0,95 %
Igoru (OS)	1,92 %	-
Igoru (ZG)	1,56 %	1,56 %

Veći postotak izjednačenosti nominativa i vokativa zabilježen je kod imena Boris,⁴⁹ no taj oblik smatra pravilnim dosta manji broj ispitanika svih triju skupina. Većina riječkih i osječkih ispitanika upotrijebila bi oblik *Borise*. Oblik *Borisu* upotrijebio bi najmanji broj ispitanika svih skupina, a taj oblik smatra i najmanji broj ispitanika ispravnim.

tablica 1.28.

ime	Boris	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Boris (RI)	29,52 %	19,05 %
Boris (OS)	30,77 %	22,12 %
Boris (ZG)	52,31 %	27,69 %
Borise (RI)	68,57 %	78,09 %
Borise (OS)	64,42 %	71,15 %
Borise (ZG)	44,62 %	66,16 %
Borisu (RI)	1,91 %	2,86 %
Borisu (OS)	4,81 %	6,73 %
Borisu (ZG)	3,07 %	6,15 %

⁴⁸ Premda rezultati ankete pokazuju da malen broj ispitanika za vokativ rabi nominativni oblik imena Igor, taj se oblik može često čuti, primjerice na radiju: „Hvala, Igor.“ (Radio Istra, 26. srpnja 2011.)

⁴⁹ Izjednačenost nominativa i vokativa imena Boris potvrđuje i ova rečenica iz medija: „Čestitam, Boris!“ (HRT1, Dora, 5. ožujka 2011.)

Najsličniji rezultati među skupinama jesu rezultati za vokativ četverosložnoga imena Aleksandar.

tablica 1.29.

ime	Aleksandar	
	razgovorni	književni
Aleksandar (RI)	50,96 %	31,73 %
Aleksandar (OS)	50,96 %	37,50 %
Aleksandar (ZG)	50,75 %	33,33 %
Aleksandre (RI)	49,04 %	68,27 %
Aleksandre (OS)	49,04 %	62,50 %
Aleksandre (ZG)	49,25 %	66,67 %

Većina ispitanika svih anketiranih skupina smatra da je nastavak -e pravilan u vokativu jednine osobnih imena Erik i Dominik. Najmanje ispitanika smatra pravilnim oblike *Eriku* i *Dominiku* (ni jedan osječki ispitanik ne smatra pravilnim oblik *Dominiku*). Oblik *Eriku* i *Dominiku* najmanje i upotrebljavaju ispitanici svih skupina, dok uvjerljivo najviše upotrebljavaju oblik *Erik*, odnosno *Dominik*.⁵⁰

tablica 1.30.

ime	Erik	
	razgovorni	književni
Erik (RI)	65,71 %	38,10 %
Erik (OS)	69,23 %	40,95 %
Erik (ZG)	72,73 %	16,67 %
Eriče (RI)	31,43 %	60,95 %
Eriče (OS)	28,85 %	58,10 %
Eriče (ZG)	25,76 %	75,76 %
Eriku (RI)	2,86 %	0,95 %
Eriku (OS)	1,92 %	0,95 %
Eriku (ZG)	1,51 %	7,57 %

⁵⁰ U medijima se kod muških imena koja završavaju na k i g može podjednako često čuti zadržavanje nominativnog oblika u vokativu („Ma dajte me nemojte zezat!, Tarik!“ HRT1, 1 protiv 100, 12. lipnja 2011.; „Zapisano, Predrag.“ Radio otok Krk, 19. srpnja 2011.) kao i uporaba vokativnog nastavka -e koji uzrokuje palatalizaciju („Dobra večer, Tariče!“ HRT1, 1 protiv 100, 26. svibnja 2011.; „Predraže!“ Nova TV, Masterchef, 7. lipnja 2011.). Istražujući u medijima uporabu vokativa osobnih imena nije zabilježena ni jedna uporaba nastavka -u kod imena koja završavaju na k ili g.

tablica 1.31.

ime	Dominik	
	razgovorni	književni
Dominik (RI)	73,08 %	32,69 %
Dominik (OS)	81,73 %	44,23 %
Dominik (ZG)	71,21 %	18,18 %
Dominiče (RI)	24,04 %	61,54 %
Dominiče (OS)	18,27 %	55,77 %
Dominiče (ZG)	24,24 %	74,24 %
Dominiku (RI)	2,88 %	5,77 %
Dominiku (OS)	-	-
Dominiku (ZG)	4,55 %	7,58 %

Premda gramatike hrvatskoga jezika vokativu imena posvećuju vrlo malo prostora te stoga ne pružaju odgovor na mnoga pitanja koja bi govornike hrvatskoga jezika mogla zanimati, jedan je podatak naveden u svim gramatikama koje su se prilikom pisanja ovoga rad koristile (Raguž, 1997.: 44.; Težak i Babić, 2005.:110.; Barić i dr., 2005.: 154.; Babić i dr., 2007.: 389.; Silić i Pranjković, 2007.: 109.), a to je da muška imena na -a imaju uvijek vokativ jednine jednak nominativu.⁵¹ U gotovo svim gramatikama za primjer je uzeto ime Andrija. Upravo je za to ime ispitana vokativna upotreba u provedenoj anketi, a rezultati ispitivanja pokazuju da velik broj ispitanika svih triju skupina upotrebljava vokativni oblik koji bilježe gramatike, dakle *Andrija*. Većina ispitanika smatra da je taj oblik i gramatički ispravan, no u puno manjem postotku od uporabnog pa tako skoro polovica riječkih i zagrebačkih ispitanika drži da je oblik *Andrijo* valjan gramatički oblik.

tablica 1.32.

ime	Andrija	
	razgovorni	književni
Andrija (RI)	84,47 %	54,37 %
Andrija (OS)	92,31 %	79,81 %
Andrija (ZG)	90,91 %	53,03 %
Andrijo (RI)	15,53 %	45,63 %
Andrijo (OS)	7,69 %	20,19 %
Andrijo (ZG)	9,09 %	46,97 %

⁵¹ Još su dva podatka o imenima koja gramatike hrvatskoga jezika rado navode, a to su podatak da nastavak -o zadržavaju imena koja imaju taj nastavak u N jd. (primjerice ova: *Franjo, Ivo, Niko, Pero*) te podatak da imena koja u N jd. imaju nastavak -e tim nastavkom tvore i V jd. (primjerice ova: *Ante, Mile, Hrvoje*). U provedenoj anketi nije se ispitivalo ni jedno ime koje završava bilo na -o bilo na -e jer govornici hrvatskoga jezika gotovo nikada ne rabe pogriješne oblike vokativa takvih imena.

6. Vokativni nastavci za prezimena

U provedenoj se anketi ispitivao vokativni oblik za dvadeset jedno prezime od kojih se osamnaest sklanjaju prema a-sklonidbi (Horvat, Kovač, Ivić, Končarević, Rem, Hosu, Žic, Doljanin, Vitas, Podboj, Novoselec, Vrban, Ek, Nađ, Tepeš, Majer, Prelog, Manestar) te tri po e-sklonidbi (Vončina, Hlača, Stolfa). Ispitanici su za svako prezime trebali odabrati vokativni oblik koji bi upotrijebili u razgovornom jeziku, odnosno vokativni oblik koji smatraju književnim, dakle gramatički ispravnim. Ispitanici su bili zamoljeni zamisliti da je nositelj prezimena muškoga spola jer su za žene vokativi svih prezimena jednaki nominativu (*Hvala Vam, gospođo Jurić, Izvolite, gospođo Kovač*) te im je rečeno da ponuđene vokativne oblike mogu staviti u neku konkretnu rečenicu kako bi lakše odabrali oblik koji bi upotrijebili (*Dobra večer, gospodine Ivić / Dobra večer, gospodine Iviću*).

Prvo na popisu prezimena u anketnom listiću bilo je prezime Horvat, a rezultati ankete izraženi su u postocima te su prikazani u tablici br. 2.1.

tablica 2.1.

Prezime	Horvat	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Horvat (RI)	31,43 %	28,57 %
Horvat (OS)	48,08 %	44,23 %
Horvat (ZG)	48,48 %	24,24 %
Horvate (RI)	58,10 %	58,10 %
Horvate (OS)	46,15 %	39,42 %
Horvate (ZG)	43,94 %	60,61 %
Horvatu (RI)	10,47 %	13,33 %
Horvatu (OS)	5,77 %	16,35 %
Horvatu (ZG)	7,58 %	15,15 %

U gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika* piše da „nastavkom -e V jd. tvore imenice sa završnim nenepčanicom: b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z“ (Babić i dr., 2007.: 317.) te je potom naveden po jedan primjer za svaki nenepčanik; uglavnom su za primjer navedene opće imenice, no navedeno je i jedno prezime (Mraz) pa stoga možemo zaključiti da bi

prema toj gramatici ispravan vokativni oblik prezimena Horvat glasio *Horvate*.⁵² Do istoga bismo zaključka mogli doći poslužimo li se i *Praktičnom hrvatskom gramatikom* (Raguž, 1997.: 10.), premda je u toj gramatici navedeno za primjer samo šest imenica od kojih je samo jedna osobno ime, ali ni jedna nije prezime. Međutim, Ljudevit Jonke još 1965. godine pisao je o prisutnoj težnji u hrvatskom jeziku za izjednačivanjem vokativa i nominativa prezimena, izuzev onih koja završavaju na -ić i -ović, te je istaknuo da „tu odlučuje stupanj odomaćenosti i ličnog ukusa“ (Jonke, 1965.: 279.). Suvremeni jezični savjetničari uglavnom ne posvećuju pozornost vokativu prezimena, premda, kako vidimo prema rezultatima ankete, govornici hrvatskoga jezika nisu sigurni koji bi vokativni oblik trebali upotrijebiti. No u radijskoj emisiji *Hrvatski naš svagdašnji*⁵³ 3. kolovoza 2009. godine Marko Alerić savjetovao je slušateljima da prezimenima koja završavaju na -ić u vokativu dodaju nastavak -u (ako se odnose na mušku osobu), a kod prezimena koja završavaju bilo kako drugačije da rabe vokativ jednak nominativu.⁵⁴ U skladu sa savjetom Marka Alerića, većina osječkih ispitanika smatra da je gramatički ispravan vokativ prezimena Horvat onaj jednak nominativu – *Horvat*. Isti oblik književnim smatra znatno manji broj riječkih i zagrebačkih ispitanika; većina riječkih i zagrebačkih ispitanika smatra da je oblik s nastavkom -e (*Horvate*) gramatički ispravan, a prema gramatikama taj oblik doista i jest ispravan.⁵⁵

tablica 2.2.

prezime oblik vokativa	Kovač	
	razgovorni	književni
Kovač (RI)	44,76 %	30,48 %
Kovač (OS)	44,66 %	43,69 %
Kovač (ZG)	56,06 %	13,64 %
Kovače (RI)	15,24 %	21,90 %

⁵² Prikupljeni primjeri iz medija pokazuju da se vokativni nastavci rijetko upotrebljavaju kod prezimena sa završnim nenepčanicom: *Gospodine Vitez, možemo li reći da su Krležina djela obilježila Vas kao redatelja?* (Vinkovačka televizija, Pressica, 18. lipnja 2011.), *Doktore Šimac, hvala Vam na gostovanju u Trećem dnevniku!* (HRT1, Dnevnik 3, 9. veljače 2011.), *Gospodine Samodol, što Vi predlažete?* (HRT1, Svijet profita, 14. veljače 2011.), *Profesore Tuđman!, Gospodine Marijan, je li sud uspio dokazati da su oni autentični?* (HRT1, Dnevnik 3, 15. travnja 2011.), *Izvolite, profesore Radman.* (HRT1, Ljetna slagalica, 19. srpnja 2011.), *Hvala Vam puno, gospodine Kerum.* (HRT1, Dnevnik 3, 6. svibnja 2011.), *Gospodine Bjeliš, zašto ste prihvatili prijedlog?, Profesore Lučin, Vaše je Sveučilište prihvatilo taj prijedlog?* (HRT1, Dnevnik 3, 10. svibnja 2011.), *Smirite se, gospodine Stipaničev!* (HRT1, Porin, 15. svibnja 2011.).

⁵³ Riječ je o emisiji koja se bavi hrvatskim jezikom i koja se već dugi niz godina jednom tjedno emitira na HRT-ovoj radijskoj postaji Radio Sljeme. Prvi jezični savjetničar u toj emisiji bio je Stjepko Težak.

⁵⁴ Primjeri pod bilježkom br. 52 potvrđuju da to uglavnom i jest tako.

⁵⁵ Tako je i u *Gramatici hrvatskoga jezika* u primjeru sklonidbe imenica muškoga roda koje znače što živo naveden nastavak -e za V jd. (Silić i Pranjković, 2007.: 98.). Imenica koja je uzeta za primjer jest opća imenica kandidat. Prezimena se ne spominju. Kako nije naznačeno da prezimena koja bi odgovarala toj sklonidbi imaju vokativ jednak nominativu ili da pak dobivaju nastavak -u, možemo samo pretpostaviti da autori smatraju da bi prezimena koja pripadaju navedenoj sklonidbi trebala imati nastavak -e.

Kovače (OS)	5,83 %	8,74 %
Kovače (ZG)	15,15 %	28,79 %
Kovaču (RI)	40 %	47,62 %
Kovaču (OS)	49,51 %	47,57 %
Kovaču (ZG)	43,94 %	57,57 %

Iz tablice 2.2. vidljivo je da više od polovice zagrebačkih te većina riječkih ispitanika pri obraćanju muškoj osobi prezimena Kovač upotrijebila bi vokativni oblik jednak nominativu, a velik bi postotak i osječkih ispitanika upotrijebio oblik *Kovač*. Ipak, najveći postotak osječkih ispitanika upotrijebio bi oblik s nastavkom -u – *Kovaču*. Uvjerljivo najmanji postotak ispitanika svih triju skupina upotrijebio bi vokativni nastavak -e – *Kovače*. Prema gramatici *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*, „nastavkom -u tvore V jd. imenice koje završavaju na nepčanik“ (Babić i dr., 2007.: 317.) pa bi prema tomu valjani gramatički oblik prezimena Kovač bio onaj s nastavkom -u (*Kovaču*), kako i smatra većina ispitanika svih triju Sveučilišta. Imenicu Kovač navode *Praktična hrvatska gramatika* (Raguž, 1997.: 10.) te *Gramatika hrvatskoga jezika* (Silić i Pranjković, 2007.: 99.), no kao opću imenicu, a ne kao prezime. Budući da ta imenica završava na nepčanik, obje gramatike navode da u vokativu dobiva nastavak -u.

Najviše hrvatskih prezimena završava nastavkom -ić. U anketi su bila takva dva prezimena, dvosložno Ivić i četverosložno Končarević.

tablica 2.3.

prezime	Ivić	
	razgovorni	književni
Ivić (RI)	25,71 %	17,14 %
Ivić (OS)	16,35 %	14,42 %
Ivić (ZG)	38,39 %	7,58 %
Iviću (RI)	74,29 %	82,86 %
Iviću (OS)	83,65 %	85,58 %
Iviću (ZG)	60,61 %	92,42 %

tablica 2.4.

prezime	Končarević	
	razgovorni	književni
Končarević (RI)	30,48 %	22,86 %
Končarević (OS)	15,38 %	15,38 %
Končarević (ZG)	42,42 %	18,18 %

Končareviću (RI)	69,52 %	77,14 %
Končareviću (OS)	84,62 %	84,62 %
Končareviću (ZG)	57,58 %	81,82 %

Premda hrvatske gramatike u primjerima za vokativ rijetko navode prezimena, u nekima se kao potvrda da nastavak -u dolazi iza nepčanih glasova navode i prezimena: *Babiću* (Raguž, 1997.: 10.), *Miliću, dóđi!* (Težak i Babić, 2005.: 100.).⁵⁶ Sve tri skupine ispitanika u dosta velikoj većini i upotrebljavaju i smatraju gramatički valjanim nastavak -u u vokativu prezimena Ivić i Končarević. Vidljivo je da ispitanici zagrebačke skupine češće izjednačuju vokativ prezimena na -ić s nominativom, no zanimljivo je da dosta manje zagrebačkih ispitanika smatra da je *Ivić* valjani vokativni oblik prezimena Ivić nego riječkih i osječkih.

Većina ispitanika svih triju skupina izjasnila se da bi za vokativ prezimena Rem upotrijebila oblik jednak nominativu. Međutim, iznenađujuće je što svaka skupina daje različitom obliku prednost pred ostalim oblicima kada je riječ o odabiru književnoga vokativnog oblika prezimena Rem pa tako najveći postotak riječkih ispitanika smatra ispravnim oblik *Reme*; najviše osječkih ispitanika književnim drži oblik *Rem*, dok najveći postotak zagrebačkih ispitanika smatra pak književnim oblik s nastavkom -u – *Remu*.

tablica 2.5.

prezime oblik vokativa	Rem	
	razgovorni	književni
Rem (RI)	44,76 %	33,33 %
Rem (OS)	64,42 %	57,69 %
Rem (ZG)	66,66 %	33,33 %
Reme (RI)	40,95 %	45,71 %
Reme (OS)	22,12 %	19,23 %
Reme (ZG)	16,67 %	30,30 %
Remu (RI)	14,29 %	20,96 %

⁵⁶ Na radiju i televiziji često se može čuti kako prilikom obraćanja muškoj osobi čije prezime završava na -ić određeni voditelji (uglavnom uvijek isti, dakle dio voditelja koji u vokativu takvih prezimena ne dodaju nastavak -u gotovo nikada ne rabe oblike koji su u skladu s gramatikom, dok oni voditelji koji prezimenima muških osoba koja završavaju na -ić dodaju nastavak -u to čine uglavnom bez iznimke, dakle rijetko kada griješe) rabe oblik prezimena jednak nominativu. Ovdje će se izdvojiti samo nekoliko primjera: *Akademiče Šimunović, dobar Vam dan.* (3. program Hrvatskoga radija, Razgovor s povodom, 27. lipnja 2011.), *Gospodine Dukić, hvala Vam na uključivanju u Aktualno u 17.* (1. program Hrvatskoga radija, Aktualno u 17, 27. kolovoza 2011.), *Dobra Vam večer, gospodine Mesić!, Gospodine Horvatinić, jedan projekt još niste dovršili; već krećete u drugi?* (HRT1, Dnevnik 3, 8. veljače 2011.), *Nastavljate li s prosvjedima, gospodine Borković?, Hvala Vam lijepa, profesore Pavišić!* (HRT1, Dnevnik 3, 3. ožujka 2011.), *Gospodine Bilić, strašno mi je drago što ste dobili ovaj termin* (HRT1, Puls Hrvatske, 11. travnja 2011.), *Gospodine Granić, kako komentirate donesenu presudu?* (HRT1, Dnevnik 3, 18. travnja 2011.), *Gospodine Rajić, pitanje za Vas* (HRT1, Misija: zajedno, 17. svibnja 2011.).

Remu (OS)	13,46 %	23,08 %
Remu (ZG)	16,67 %	36,37 %

tablica 2.6.

prezime	Hosu	
	razgovorni	književni
Hosu (RI)	62,86 %	56,19 %
Hosu (OS)	84,61 %	75,12 %
Hosu (ZG)	83,33 %	56,06 %
Hose (RI)	28,57 %	32,38 %
Hose (OS)	11,54 %	14,42 %
Hose (ZG)	15,15 %	36,36 %
Hosuu (RI)	8,57 %	11,43 %
Hosuu (OS)	3,85 %	13,46 %
Hosuu (ZG)	1,52 %	7,58 %

Sve tri skupine ispitanika, kako se može vidjeti u *tablici 2.6.*, u velikoj većini upotrijebile bi vokativ prezimena Hosu u njegovu gramatikaliziranu obliku – *Hosu*, a isti oblik pretežno smatraju i gramatički valjanim.⁵⁷ Znatno manji broj ispitanika upotrijebio bi oblik *Hose* te taj oblik smatra književnim, no s obzirom na to da hrvatski jezik ne poznaje promjenu glasa u u glas e, navedeni su postotci poprilično visoki, kao i većina postotaka u vezi uporabe oblika s nastavkom -u (*Hosuu*) jer u vokativu prezimena nastavak -u dolazi samo ako završavaju na nepčani glas ili pak na -ez, -iz i -uz (Babić i dr., 2007.: 317.).

U anketi se ispitivao i vokativni oblik triju prezimena koja završavaju nastavkom -a u N jd., trosložnoga Vončina i dvosložnih Hlača i Stolfa.

tablica 2.7.

prezime	Vončina	
	razgovorni	književni
Vončina (RI)	47,62 %	40 %
Vončina (OS)	62,50 %	67,31 %
Vončina (ZG)	75,76 %	31,82 %
Vončino (RI)	52,38 %	60 %
Vončino (OS)	37,50 %	32,69 %
Vončino (ZG)	24,24 %	68,18 %

⁵⁷ S. Težak u knjizi *Hrvatski naš svagda(š)nji* navodi podatak da gramatičari dopuštaju nominativni oblik u vokativu prezimena kojima je samoglasnik na kraju, a među primjerima navodi i prezime Hosu. (Težak, 1991.: 88.)

tablica 2.8.

prezime	Stolfa	
	razgovorni	književni
Stolfa (RI)	61,90 %	50,48 %
Stolfa (OS)	59,62 %	69,23 %
Stolfa (ZG)	69,70 %	43,94 %
Stolfo (RI)	38,10 %	49,52 %
Stolfo (OS)	40,38 %	30,77 %
Stolfo (ZG)	30,30 %	56,06 %

Kada suvremene hrvatske gramatike spominju V prezimena s nastavkom -a u N jd., navode da zadržavaju nominativni nastavak „u konvencionalnom, stilski neobilježenom oslovljavanju“ (Težak i Babić, 2005.: 110.).⁵⁸ Težak i Babić ističu da vokativ na -o imaju „imenice na -ica s više od dvaju slogova kad znače što neživo ili prezime“. (Težak i Babić, 2005.: 110.).⁵⁹ Ipak, više od polovice riječkih studenata upotrijebili bi vokativ na -o prezimena Vončina, a čak ih 60 % smatra da je taj oblik i gramatički ispravan. I većina zagrebačkih ispitanika smatra da je oblik *Vončino* ispravan gramatički oblik, no znatno bi ih manje taj oblik i upotrijebilo. Više od polovice zagrebačkih ispitanika smatra gramatički valjanim i oblik *Stolfo* kao V prezimena Stolfa, no manji bi ih broj taj oblik i upotrijebilo. Osječki ispitanici većinom bi zadržali nastavak -a u V i kod prezimena Vončina i kod prezimena Stolfa, a većina ih smatra da je taj nastavak za oba prezimena i gramatički ispravan. Od svih triju skupina najveći postotak zadržavanja nastavka -a u V jd. ima zagrebačka skupina ispitanika za prezime Vončina, koje je Lj. Jonke u knjizi *Književni jezik u teoriji i praksi* naveo kao primjer prezimena koje ima V jednak nominativu jer tako trebaju glasiti prezimena koja se u nominativu završavaju samoglasnikom -a. (Jonke, 1965.: 278.), te za prezime Hlača. Što se tiče prezimena Hlača, ispitanici svih ispitanih skupina upotrijebili bi u znatnoj većini V s nastavkom -a kao u nominativu jednine, a u većini takav oblik smatraju i gramatički valjanim. Određeni postotak ispitanika svih triju skupina upotrijebio bi za V prezimena Hlača oblik Hlače, a dio ispitanika taj oblik smatra i književnim. Zanimljivo je da dio osječkih i zagrebačkih ispitanika ispravnim vokativnim oblikom prezimena Hlača smatra i oblik *Hlačeu*.⁶⁰

⁵⁸ Za primjer je navedeno prezime Kukuljica; u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* za primjer zadržavanja nominativnoga nastavka -a u vokativu navedena su prezimena Mateša i Bevanda (Raguž, 1997.: 44.).

⁵⁹ Za primjer je na navedeno prezime Desnica.

⁶⁰ Možda je to zato što većina hrvatskih prezimena završava na -ić, a ta prezimena, ako im je nositelj muška osoba, u vokativu dobivaju nastavak -u pa dio ispitanika smatra da je ispravno i prezimenima koja imaju drugačije završetke dodati u vokativu nastavak -u.

tablica 2.9.

prezime oblik vokativa	Hlača	
	razgovorni	književni
Hlača (RI)	74,29 %	71,43 %
Hlača (OS)	71,85 %	71,85 %
Hlača (ZG)	81,82 %	63,64 %
Hlače (RI)	24,76 %	28,57 %
Hlače (OS)	26,21 %	25,24 %
Hlače (ZG)	18,18 %	21,21 %
Hlačeu (RI)	0,95 %	-
Hlačeu (OS)	1,94 %	2,91 %
Hlačeu (ZG)	-	15,15 %

U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* piše da u prezimenima često nema vokativnoga nastavka ako bi se osnova izmijenila. Za primjer je navedeno pet prezimena (Skok, Žic, Zec, Mulc i Maček). Međutim, istaknuto je da „to ne znači da ne mogu dobiti vokativni oblik, ali osobito stilski obilježen: *Skoče, Žiče, Mulče, Mačeče/Mačeku* i sl.“ (Raguž, 1997.: 11.). Uporaba vokativnoga oblika prezimena Žic ispitana je u anketi provedenoj za ovaj rad. Rezultati su sljedeći: ispitanici svih triju Sveučilišta većinom ne bi upotrijebili vokativni nastavak, dakle rekli bi, primjerice, *Dobar dan, gospodine Žic*, a većina taj oblik smatra i gramatički ispravnim, ali u manjem postotku od uporabnoga. Ispitanici svih triju skupina u značajnom bi postotku upotrijebili vokativni nastavak -u – *Žicu*, a još više ispitanika oblik *Žicu* smatra i gramatički ispravnim. Vokativni oblik koji bi gramatike mogle dopustiti, makar bi bio, kako navodi D. Raguž, *osobito stilski obilježen* bio bi *Žiče* koji bi upotrijebio vrlo mali postotak ispitanika. Vokativni oblik s nastavkom -e, no bez provedene glasovne promjene (palatalizacije), upotrijebio bi nešto veći postotak riječkih i osječkih ispitanika te jednak postotak zagrebačkih.

tablica 2.10.

prezime oblik vokativa	Žic	
	razgovorni	književni
Žic (RI)	67,62 %	53,33 %
Žic (OS)	65,38 %	61,54 %
Žic (ZG)	71,21 %	38,24 %
Žice (RI)	5,71 %	7,62 %
Žice (OS)	9,62 %	6,73 %
Žice (ZG)	7,58 %	10,29 %
Žiče (RI)	2,86 %	7,62 %

Žiče (OS)	1,92 %	8,65 %
Žiče (ZG)	7,58 %	16,18 %
Žicu (RI)	23,81 %	31,43 %
Žicu (OS)	23,08 %	23,08 %
Žicu (ZG)	13,63 %	35,29 %

tablica 2.11.

prezime	Doljanin	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Doljanin (RI)	38,10 %	24,76 %
Doljanin (OS)	28,85 %	28,85 %
Doljanin (ZG)	59,09 %	28,79 %
Doljanine (RI)	41,90 %	59,05 %
Doljanine (OS)	45,19 %	40,38 %
Doljanine (ZG)	27,27 %	50 %
Doljaninu (RI)	20 %	16,19 %
Doljaninu (OS)	25,96 %	30,77 %
Doljaninu (ZG)	13,64 %	21,21 %

Iz tablice 2.11. vidimo da se više od polovice zagrebačkih ispitanika izjasnilo da ne bi upotrijebili vokativni nastavak pri obraćanju muškoj osobi prezimena Doljanin, dok bi isti oblik (*Doljanin*) u vokativu upotrijebio znatno manji postotak riječkih i osječkih ispitanika koji prednost daju vokativnom obliku s nastavkom -e – *Doljanine*. Ispitanici svih triju skupina u najmanjem bi postotku upotrijebili oblik *Doljaninu*, a riječki ispitanici u najmanjem postotku smatraju da je taj oblik gramatički pravilan. Ispitanici svih triju skupina u najvećem postotku smatraju da je oblik *Doljanine* gramatički ispravan vokativni oblik, a taj je oblik prema gramatici *Glasovi i oblici* doista valjan jer u njoj piše da „nastavkom -e V jd. tvore imenice sa završnim nenepčanikom“ te je među primjerima navedeno i jedno prezime (Babić i dr., 2007.: 317.). Prema tomu, ispravan bi vokativni oblik prezimena Vitas bio *Vitase* koji najveći postotak ispitanika u zagrebačkoj skupini i smatra gramatički valjan, dok najveći postotak osječkih i riječkih ispitanika smatra da je oblik *Vitas* pravilan vokativni oblik. Zanimljivo je da 27,88 % osječkih ispitanika smatra da je oblik *Vitasu* pravilan, a samo ih 18,27 % smatra da je oblik *Vitase* pravilan, premda bi vokativni nastavak -u trebao biti samo kod imenica koje završavaju na nepčanik, a nastavak -e kod imenica koje završavaju na nenepčanik. Dio osječkih ispitanika smatra ispravnim oblik *Vitaše*, kao i nešto manji dio riječkih i zagrebačkih. U hrvatskom književnom jeziku glas *s* ne prijelazi u *š* pa stoga *Vitaše* ne bi bio valjan gramatički vokativ

prezimana Vitas. Takav bi oblik prezimana Vitas uporabio vrlo mali postatak ispitanika svih triju skupina, dok bi ih najviše uporabilo oblik *Vitas*.

tablica 2.12.

prezime	Vitas	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Vitas (RI)	45,71 %	41,90 %
Vitas (OS)	51,93 %	48,08 %
Vitas (ZG)	65,15 %	27,27 %
Vitase (RI)	26,67 %	31,43 %
Vitase (OS)	25,96 %	18,27 %
Vitase (ZG)	22,73 %	48,49 %
Vitaše (RI)	0,95 %	1,90 %
Vitaše (OS)	2,88 %	5,77 %
Vitaše (ZG)	1,52 %	3,03 %
Vitasu (RI)	26,67 %	24,77 %
Vitasu (OS)	19,23 %	27,88 %
Vitasu (ZG)	10,60 %	21,21 %

Od preostalih prezimana iz provedene ankete tri prezimana završavaju na nepčanik: Podboj, Nađ i Tepeš.

tablica 2.13.

prezime	Podboj	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Podboj (RI)	41,90 %	31,43 %
Podboj (OS)	40,38 %	41,35 %
Podboj (ZG)	53,03 %	25,76 %
Podboje (RI)	11,43 %	31,43 %
Podboje (OS)	16,35 %	8,65 %
Podboje (ZG)	27,27 %	37,88 % ⁶¹
Podboju (RI)	46,67 %	37,14 %
Podboju (OS)	43,27 %	50 %
Podboju (ZG)	19,70 %	36,36 %

U riječkoj skupini ispitanika za prezime Podboj prevladava vokativni oblik s nastavkom -u – *Podboju*, dok za prezime Nađ i Tepeš prevladava nominativni oblik; oblik s nastavkom -u

⁶¹ S obzirom na to da nastavak -e ne dolazi kod imenica koje završavaju na nepčanik, to je iznenađujuće velik postotak.

(*Nađu*) upotrijebio bi najmanji broj ispitanika, a nešto veći broj ispitanika upotrijebio bi oblik s nastavkom -e (*Nađe*). U toj bi skupini za prezimena Podboj i Tepeš najmanji broj ispitanika upotrijebio oblike s nastavkom -e – *Podboje* i *Tepeše*; jednak broj ispitanika smatra gramatički ispravnim nominativni oblik prezimena Podboj te oblik s nastavkom -e, a prednost daju obliku *Podboju*. U većini smatraju da je i prezimenu Tepeš književni oblik onaj s nastavkom -u (*Tepešu*), dok za prezime Nađ većina smatra oblik *Nađ* književnim vokativnim oblikom. Najmanji postotak riječkih ispitanika smatra književnim vokativne oblike prezimena Nađ i Tepeš s nastavkom -e – *Nađe* i *Tepeše*. Najveći broj osječkih ispitanika obratio bi se muškoj osobi prezimena Podboj rabeći nastavak -u, a većina ih smatra taj oblik i gramatički ispravnim; oblik s nastavkom -e upotrijebio bi najmanji broj ispitanika u toj skupini, a još manji broj ispitanika taj oblik smatra književnim. U zlatnoj sredini nalazi se oblik jednak nominativu, no postotak onih koji su se odlučili za taj oblik daleko je bliži postotku s nastavkom -u, nego s nastavkom -e. Najveći broj zagrebačkih ispitanika oblik *Podboje* smatra gramatički valjanim, no u vrlo maloj prednosti pred oblikom *Podboju*; najmanje ih smatra valjanim oblik *Podboj*, no upravo bi taj oblik najviše njih upotrijebilo. Više zagrebačkih ispitanika upotrijebili bi oblik toga prezimena s nastavkom -e nego s nastavkom -u, premda prezime Podboj završava na nepčanik. To potvrđuje i uporaba prezimena Nađ koje bi najveći broj ispitanika u vokativu upotrijebio u obliku *Nađ*. Još više zagrebačkih ispitanika oblike *Nađ* te *Nađu* smatra pravilnim. Najmanje ih smatra pravilnim oblik *Nađ*. Za isto prezime najviše bi osječkih ispitanika upotrijebilo nominativni oblik,⁶² dok bi preostali dio ispitanika najčešće upotrijebio oblik *Nađu*, no ima i onih koji bi upotrijebili oblik s nastavkom -e. Najveći broj osječkih ispitanika smatra oblik *Nađ* valjanim.

tablica 2.14.

prezime	Nađ	
	razgovorni	književni
oblik vokativa		
Nađ (RI)	53,33 %	49,52 %
Nađ (OS)	54,81 %	62,50 %
Nađ (ZG)	54,55 %	27,27 %
Nađe (RI)	26,67 %	28,57 %
Nađe (OS)	6,73 %	11,54 %
Nađe (ZG)	30,30 %	33,33 %
Nađu (RI)	20 %	21,91 %
Nađu (OS)	38,46 %	25,96 %
Nađu (ZG)	15,15 %	39,40 %

⁶² Taj je oblik potvrđen i u ovim dvjema rečenicama novinarka Radio Osijeka: *Gospodine Nađ, stižu li neke nove priče?, Gospodine Nađ, mi smo rekli što smo imali.* (HRT – Radio Osijek, 9. Svibnja 2011.)

Kao i riječki ispitanici, najviše osječkih i zagrebačkih ispitanika upotrijebili bi prilikom obraćanja muškoj osobi prezimena Tepeš oblik jednak nominativu,⁶³ a najmanje bi ih upotrijebilo oblik *Tepeše*. Najviše osječkih ispitanika smatra da je oblik *Tepeš* ispravan gramatički oblik, dok najviše zagrebačkih ispitanika smatra da je to oblik *Tepešu*, no najmanji broj i jednih i drugih smatra da je oblik *Nađe* valjan.

tablica 2.15.

prezime	Tepeš	
	razgovorni	književni
Tepeš (RI)	46,67 %	34,29 %
Tepeš (OS)	49,04 %	49,04 %
Tepeš (ZG)	52,24 %	20,90 %
Tepeše (RI)	18,09 %	25,71 %
Tepeše (OS)	4,81 %	7,69 %
Tepeše (ZG)	5,97 %	17,91 %
Tepešu (RI)	35,24 %	40 %
Tepešu (OS)	46,15 %	43,27 %
Tepešu (ZG)	41,79 %	61,19 %

Premda hrvatska prezimena ne trebaju imati vokativni nastavak ako bi im se osnova izmijenila (Raguž, 1997.: 11.), većina ispitanika svih triju Sveučilišta smatra da je oblik *Novoselče* valjani gramatički vokativni oblik prezimena Novoselec. Oblik s nepostojanim e⁶⁴ i nastavkom -u valjanim smatra znatno manji broj osječkih i zagrebačkih ispitanika nego riječkih. Oblik s nastavkom -u, no bez provedene glasovne promjene nepostojano e⁶⁵ (*Novoselecu*) valjanim smatra najmanji postotak ispitanika svih triju skupina. Taj bi oblik upotrijebio i najmanji dio osječkih i riječkih, ali ne i zagrebačkih ispitanika; najmanje zagrebačkih ispitanika upotrijebilo bi oblik *Novoselcu*. Mada većina ispitanika svih triju skupina oblik *Novoselče* smatra valjanim gramatičkim vokativnim oblikom prezimena Novoselec, ni u jednoj od tih skupina većina ispitanika ne bi upotrijebila taj oblik, nego oblik jednak nominativu⁶⁶ (*Novoselec*).

⁶³ Da je i kod ostalih prezimena koja završavaju na nepčanic š prisutno izjednačenje vokativnog oblika s nominativom, potvrđuje sljedeća rečenica iz medija: *Poštovanje, maestro Šipuš*. (HRT1, Ljetna slagalica, 19. srpnja 2011.)

⁶⁴ Neka kajkavska prezimena (i imena mjesta) između dva zadnja suglasnika imaju samoglasnik *e* koji postoji samo u nekim oblicima iste riječi pa se takvo *e* zove nepostojano *e*. Takvih je prezimena mnogo: Novoselec, Srednoselec, Gubec, Pevec, Potalec, Krtanjek, Ozimec, Sremec, Vrabc, Medenec i dr. Kada se hrvatska kajkavska prezimena prenose iz mjesnih govora u književni jezik, zadržavaju svoja izvorna obilježja.

⁶⁵ Ako se u jezičnoj praksi ustalilo, u prezimenima može to *e* biti i postojano: *Maček – Mačeka, Slaviček – Slavičeka, Zebec – Zebeća* i dr. (Težak i Babić, 2005.: 63.)

⁶⁶ Takav oblik najčešće potvrđuju i primjer iz medija (doduše, s drugačijim prezimenima, no sva pripadaju istoj skupini prezimena): „Gospodine Adamec, kako je bilo raditi s Domagojem?“ (HRT1, Misija: Zajedno, 24. svibnja)

tablica 2.16.

prezime	Novoselec	
	razgovorni	književni
Novoselec (RI)	49,52 %	26,67 %
Novoselec (OS)	44,23 %	34,62 %
Novoselec (ZG)	54,54 %	19,69 %
Novoselče (RI)	34,29 %	39,05 %
Novoselče (OS)	32,69 %	51,92 %
Novoselče (ZG)	22,73 %	69,70 %
Novoselcu (RI)	15,24 %	29,52 %
Novoselcu (OS)	18,27 %	10,58 %
Novoselcu (ZG)	6,06 %	7,58 %
Novoselecu (RI)	0,95 %	4,76 %
Novoselecu (OS)	4,81 %	2,88 %
Novoselecu (ZG)	16,67 %	3,03 %

Više od polovice ispitanika svih triju skupina smatra da je književni vokativni oblik prezimena *Vrban* oblik *Vrbane*. Više od polovice anketiranih riječkih i osječkih studenata taj bi oblik i upotrijebili. Najmanji broj ispitanika svih triju skupina smatra oblik *Vrbanu* ispravnim, a također najmanji bi broj ispitanika upotrijebio taj oblik.

tablica 2.17.

prezime	Vrban	
	razgovorni	književni
Vrban (RI)	35,34 %	32,38 %
Vrban (OS)	30,77 %	34,62 %
Vrban (ZG)	48,48 %	16,67 %
Vrbane (RI)	57,14 %	58,10 %
Vrbane (OS)	58,65 %	50,96 %
Vrbane (ZG)	43,94 %	63,63 %
Vrbanu (RI)	7,62 %	9,52 %
Vrbanu (OS)	10,58 %	14,42 %
Vrbanu (ZG)	7,58 %	19,70 %

Jednosložno prezime *Ek* ispitanici svih skupina u najvećem bi broju upotrijebili u vokativnom obliku jednakom nominativu. Više od polovice osječkih ispitanika taj oblik smatra i gramatički pravilnim, dok ispitanici ostalih dviju skupina pravilnim smatraju pretežno oblik

2011.), „Kako komentirate ovo, gospodine Kolec?“ (HRT1, Hrvatska uživo, 9. lipnja 2011.). No kod takvih prezimena ima i potvrda uporabe oblika s nastavkom *-e* i provedene glasovne promjene: „Što si pripremio, Ozimče?“ (RTL, Hrvatska traži zvijezdu, 10. ožujka 2011.)

Eče.⁶⁷ Ispitanici svih skupina u najmanjem broju smatraju oblik *Ek* valjanim. U osječkoj skupini ispitanika vrlo je mala razlika u uporabi oblika *Eče* i *Ek*, dok je uporaba tih oblika u zagrebačkoj skupini izjednačena; najveća razlika u uporabi tih dvaju oblika potvrđena je kod riječkih ispitanika.

tablica 2.18.

prezime oblik vokativa	Ek	
	razgovorni	književni
Ek (RI)	60,95 %	41,90 %
Ek (OS)	67,31 %	57,69 %
Ek (ZG)	75,76 %	28,79 %
Eče (RI)	24,76 %	43,81 %
Eče (OS)	17,31 %	27,89 %
Eče (ZG)	12,12 %	60,61 %
Ek (RI)	14,29 %	14,29 %
Ek (OS)	15,38 %	14,42 %
Ek (ZG)	12,12 %	10,60 %

U anketi su bila i dva prezimena koja završavaju glasom r, Majer i Manestar. U *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* piše da imenice koje u N jd. završavaju sufiksom -ar, -er ili -ir „načelno u Vjd imaju ili -e ili -u, ali je češće i običnije -u“ te je navedeno nekoliko imenica za primjer, no nema ni jednog prezimena. (Raguž, 1997.: 10.). U gramatici *Glasovi i oblici* također piše da u V jd. „dvojne nastavke -e ili -u mogu imati imenice na -ar, -er, -ir“ te je istaknuto da u novije vrijeme preteže nastavak -u (Babić i dr., 2007.: 317.). Međutim, ni u toj gramatici među primjerima nema prezimena. Da je nastavak -u češći u V jd., potvrđuju rezultati dobivani za prezime Majer (većina ispitanika svih triju skupina smatra da je oblik *Majeru* gramatički ispravan, a većina riječkih i osječkih ispitanika taj bi oblik i upotrijebila; značajan postotak zagrebačkih ispitanika također bi upotrijebio taj oblik),⁶⁸ no ne i rezultati dobivani za prezime Manestar (najmanji broj ispitanika svih triju skupina upotrijebio bi oblik *Manestru*; taj oblik najmanji broj riječkih i osječkih ispitanika smatra književnim). Vokativni oblik jednak

⁶⁷ Imenice koje završavaju na nenepčanic u vokativu dobivaju nastavak -e, no taj se nastavak često izbjegava kod imena koja završavaju na k kako bi se izbjegla alomorfna osnova pa takva imena najčešće zadržavaju nominativni oblik i u vokativu. Potvrđuje to i ova rečenica iz medija: „Profesore Potočnjak, što to konkretno znači?“ (HRT1, U krupnom planu, 4. srpnja 2011.)

⁶⁸ Potvrđuje to i primjer iz medija: „Gospodine Mornaru, čujemo li se?“ (HRT1, U krupnom planu, 4. srpnja 2011.)

nominativu za prezime Manestar upotrijebio bi najveći broj riječkih ispitanika, dok bi najveći broj osječkih i zagrebačkih ispitanika upotrijebio oblik s nastavkom *-e* – *Manestre*.⁶⁹

tablica 2.19.

prezime	Majer	
	razgovorni	književni
Majer (RI)	35,24 %	27,88 %
Majer (OS)	31,73 %	28,85 %
Majer (ZG)	50,74 %	17,91 %
Majere (RI)	20,95 %	24,04 %
Majere (OS)	15,39 %	9,62 %
Majere (ZG)	8,96 %	17,91 %
Majeru (RI)	43,81 %	48,08 %
Majeru (OS)	52,88 %	61,53 %
Majeru (ZG)	40,30 %	64,18 %

tablica 2.20.

prezime	Manestar	
	razgovorni	književni
Manestar (RI)	51,43 %	39,05 %
Manestar (OS)	46,15 %	35,58 %
Manestar (ZG)	42,43 %	18,18 %
Manestare (RI)	32,38 %	40,95 %
Manestare (OS)	32,69 %	36,54 %
Manestare (ZG)	45,45 %	59,09 %
Manestaru (RI)	16,19 %	20 %
Manestaru (OS)	21,16 %	27,88 %
Manestaru (ZG)	12,12 %	22,73 %

Ispitanici svih triju skupina u najvećem broju ne bi upotrijebili vokativni nastavak prilikom dozivanja ili obraćanja muškoj osobi prezimena Prelog. Premda je zbog izmijenjene osnove oblik s nastavkom *-e osobito stilski obilježen* (Raguž, 1997.: 11.), dosta velik broj ispitanika ipak bi ga upotrijebio, a većina riječkih i zagrebačkih ispitanika smatra ga i gramatički

⁶⁹ Dok su zamišljali obraćanje (dozivanje) muškoj osobi prezimena Manestar, ispitanici su vjerojatno rabili različite naglaske; riječkim ispitanicima zasigurno je za prezime Manestar uobičajeniji kratkosilazan naglasak na drugom slogu, dok je osječkim kratkouzlazan na prvom slogu.

pravilnim.⁷⁰ Većina osječkih studenata koji su sudjelovali u anketi književnim smatra oblik bez vokativnog nastavka – *Prelog*. Oblik *Prelogu* upotrijebio bi najmanji broj ispitanika, a najmanji dio riječkih i osječkih ispitanika smatra ga i pravilnim.

tablica 2.21.

prezime	Prelog	
	razgovorni	književni
Prelog (RI)	51,42 %	34,29 %
Prelog (OS)	52,43 %	55,34 %
Prelog (ZG)	59,09 %	15,15 %
Prelože (RI)	34,29 %	50,48 %
Prelože (OS)	25,24 %	31,07 %
Prelože (ZG)	30,30 %	69,70 %
Prelogu (RI)	14,29 %	15,23 %
Prelogu (OS)	22,33 %	13,59 %
Prelogu (ZG)	10,61 %	15,15 %

⁷⁰ U *Gramatici hrvatskoga jezika* piše da imenice na *k, g, h* u vokativu provode palatalizaciju (Težak i Babić, 2005.: 100.) pa bi prema tomu oblik *Prelože* bio valjan vokativni oblik, no sve riječi koje su uzete kao primjeri opće su imenice pa ne znamo treba li se to pravilo odnositi i na prezimena.

7. Zaključak

Prema provedenom istraživanju upotrebe vokativnih nastavaka može se zaključiti da zagrebački i riječki ispitanici češće nego osječki zadržavaju nominativne nastavke kod ženskih osobnih imena kod kojih bi prema pravilima gramatika suvremenoga hrvatskog književnoga jezika trebali upotrebljavati vokativne nastavke -o (Iva, Neda, Nera, Nada, Mara, Maja, Dora) ili -e (Marica), no zagrebački i riječki ispitanici češće nego osječki upotrebljavaju i vokativni nastavak -o kod ženskih imena kod kojih gramatike ne bilježe uporabu toga vokativnog nastavka, odnosno smatraju je neispravnom ili stilski obilježenom pa zadržavaju nominativni završetak -a (Ana, Vanda, Aleksandra, Inga, Davorka, Sanja, Marija, Laura, Klara). Zanimljivo je da najviše zagrebačkih (dakle, više od riječkih i osječkih) ispitanika, premda u najvećem postotku izjednačuju vokativ i nominativ ženskih imena Iva, Neda, Nera, Nada, Mara i Marica, smatra gramatički ispravnim vokativnim oblicima oblike koje doista i bilježe gramatike za ta imena: *Ivo, Nedo, Nero, Nado, Maro, Marice*. Gotovo svi ispitanici upotrijebili bi oblik imena Iris jednak nominativu koji je sukladan pravilu o nesklonjivim ženskim imenima kakvo je Iris.

Zagrebački i riječki ispitanici također češće nego osječki zadržavaju nominativne nastavke u vokativu muških osobnih imena, no kod muških imena zagrebački ispitanici to čine znatno češće nego riječki (primjerice, ime Ivan u vokativu bi u nominativnom obliku *Ivan* upotrijebilo 39,06 % zagrebačkih, 15,24 % riječkih i 2,88 % osječkih ispitanika). Usporede li se ukupno dobiveni rezultati upotrebe nastavaka u vokativu (bez obzira na govorno područje) s normom, može se zaključiti da više od dvije trećine ispitanika upotrebljava nastavak -e koji gramatike hrvatskoga jezika bilježe u tvorbi vokativa imena Ivica (75 %) te u vokativu ovih imena koja završavaju na nenepčanik: Ivan, Filip, Vedran, Alen, Igor, Boris, Aleksandar (72 %). Što se tiče imena koja završavaju na nenepčanik k (Erik, Dominik), manje od 30 % ispitanika upotrijebilo bi u vokativu nastavak -e, a više od dvije trećine upotrijebilo bi ih nominativni oblik koji nije u skladu s gramatičkim pravilom da imenice sa završnim nenepčanikom tvore vokativ jednine nastavkom -e pred kojim se provodi palatalizacija u imenicama na -k, -g, -h i -c. Zbog malenog postotka upotrebe vokativnog nastavka koji uzrokuje izmjenu osnove imena, može se pretpostaviti da će osobna imena tipa Erik i Dominik u budućim gramatikama hrvatskoga jezika biti izuzeta od toga pravila te da će za oblike s vokativnim nastavcima pisati da su stilski obilježeni, kao što to već piše u *Praktičnoj hrvatskoj gramatici* (Raguž, 1997.: 11.). Gotovo 90 % ispitanika za vokativ imena Andrija upotrijebili bi oblik jednak nominativu, a taj oblik i jest u skladu s gramatičkim pravilom da muška imena na -a, kakvo je Andrija, imaju uvijek vokativ

jednak nominativu. Upotreba vokativnih oblika za muška imena koja završavaju na nepčanic (Domagoj, Andrej) pokazuje neusklađenost s gramatičkom normom. Premda gramatičko pravilo kaže da kod osnova koje završavaju na nepčanic dolazi nastavak -u, ispitanici upotrebljavaju češće oblik *Domagoje* nego oblik *Domagoju*, a uvjerljivo najviše ispitanika i za ime Domagoj i za ime Andrej upotrijebilo bi oblik jednak nominativu (*Domagoj, Andrej*).

Što se tiče prezimena, većina ispitanika svih triju skupina kod onih koja završavaju na -ić upotrebljava nastavak koji bilježe gramatike (-u), no više ispitanika smatra taj nastavak gramatički ispravnim nego što ih upotrebljava (kod zagrebačkih je ispitanika to najizraženije – 92,42 % ih smatra da je gramatički valjan vokativ prezimena Ivić oblik *Iviću*, no samo bi ih 60,61 % taj oblik i upotrijebilo). Od ostalih prezimena koja završavaju na nepčanic prezimena Nađ i Tepeš ispitanici svih skupina u najvećem bi broju upotrijebili u nominativnom obliku, prezime Kovač upotrijebili bi zagrebački i riječki ispitanici većinom u nominativnom obliku, dok bi osječki ispitanici češće upotrijebili oblik s nastavkom -u (*Kovaču*) što je i valjano prema gramatičkomu pravilu da imenice kojima osnova završava na nepčanic vokativ tvore nastavkom -u, no prezime Podboj zagrebački bi ispitanici u većini upotrijebili u nominativnom obliku, dok bi riječki i osječki ispitanici ipak najčešće upotrijebili oblik s nastavkom -u (*Podboju*). Premda nastavak -e ne dolazi kod imen(ic)a sa završnim nepčanikom, čak 37,88 % zagrebačkih ispitanika drži da je *Podboje* valjan gramatički vokativni oblik prezimena Podboj. Za ispitivana prezimena koja završavaju na nenepčanic može se ugrubo zaključiti da u vokativu u najvećem broju slučajeva zadržavaju nominativni oblik što nije u skladu s pravilima koja bilježe gramatike hrvatskoga jezika. Zadržavanje nominativnog oblika u vokativu najčešće je kod prezimena koja završavaju na c (*Žic, Novoselec*), k (*Ek*) i g (*Prelog*) kako bi se izbjegao alomorfizam osnove; s obzirom na to da u tih prezimena vokativni nastavak -e (koji je gramatički ispravan nastavak za imenice koje završavaju na nenepčanic) dovodi do palatalizacije, češće dobivaju nastavak -u nego prezimena koja završavaju na ostale nenepčanike. Kod ponuđenih prezimena koja završavaju samoglasnikom (Hosu, Hlača, Vončina, Stolfa) gotovo bi 70 % ispitanika upotrijebilo vokativ jednak nominativu koji je za takva prezimena gramatički ispravan. Međutim, većina zagrebačkih i riječkih ispitanika izjasnila se da smatra da je oblik *Vončino* ispravan gramatički vokativni oblik, a također i više od polovice zagrebačkih ispitanika smatra da je oblik *Stolfo* ispravan oblik.

Literatura

1. Babić, Stjepan i dr., 2007., Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika, Nakladni zavod Globus, Zagreb
2. Babukić, Vjekoslav, 1836., Osnova slovnice slavjanske narječja ilirskoga, Danica ilirska br. 10.-15. (pretisak u Polemikama u hrvatskoj književnosti, knjiga I.)
3. Barić, Eugenija i dr., 1999., Hrvatski jezični savjetnik, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb
4. Barić, Eugenija i dr., 2005., Hrvatska gramatika, Školska knjiga
5. Dulčić, Mihovil (ur.), 1997., Govorimo hrvatski, Hrvatski radio i Naklada NAPRIJED d.d., Zagreb
6. Ham, Sanda, 2006., Povijest hrvatskih gramatika, Globus, Zagreb
7. Jonke, Ljudevit, 1965., Književni jezik u teoriji i praksi, Znanje, Zagreb
8. Raguž, Dragutin, 1997., Praktična hrvatska gramatika, Medicinska naklada, Zagreb
9. Rišner, Vlasta, 2006., Iz jezične prošlosti i sadašnjosti, Matica hrvatska, Osijek
10. Silić, Josip i Ivo Pranjković, 2007., Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta, Školska knjiga, Zagreb
11. Težak, Stjepko, 1991., Hrvatski naš svagda(š)nji, Školske novine, Zagreb
12. Težak, Stjepko i Stjepan Babić, 2005., Gramatika hrvatskoga jezika za osnovno jezično obrazovanje, Školska knjiga
13. Težak, Stjepko, 2005., Između jezika i stila, Tipex, Zagreb

Izvori

1. Internet (blog <http://volimje.blogspot.ba/>, forum stranice <http://www.avijon.net/>, jezični savjet *Moli za nas, sveta Ana ili Moli za nas, sveta Ano?* na stranici časopisa Jezik na <http://www.facebook.com/>)
2. Matuč-Mahulja, Elfrida, 2011., Smrt je baby blue / Živ sam, itekako, Venerus, Rijeka, 24. str.
3. Radio (Narodni radio, Radio Istra, Radio otok Krk, Radio Sljeme, 3. program Hrvatskoga radija, 1. program Hrvatskoga radija, Radio Osijek)
4. Rijavec, Majda i Dubravka Miljković, 2006., Tko su dobri ljudi?, IEP, Zagreb, str. 153.
5. Televizija (CMC: CMC festival, SMS Jukebox, CMC Caffè; HRT: Misija: zajedno, film Crvena prašina, film Metastaze, Hrvatska uživo, Dobro je znati, Dora, Zvijezde pjevaju, Puls Hrvatske, Jadranske igre, Ljetna slagalica, 1 protiv 100, Dnevnik 3, Svijet profita, Porin, U krupnom planu; Nova TV: Pod sretnom zvijezdom, Najbolje godine, reklama za Clean & Clear, Masterchef; Osječka televizija: Osječki odrezak; RTL: Krv nije voda, Hrvatska traži zvijezdu; RTL 2: Studio 45; Vinkovačka televizija: Zapisano u zvijezdama, Pressica)

Sažetak

Diplomski rad Vokativ osobnih imena u hrvatskom jeziku donosi pregled znanstvenih članaka i gramatika o uporabi vokativnih nastavaka osobnih imena i prezimena u suvremenom hrvatskom književnom jeziku. Za potrebe rada praćena je uporaba vokativnih nastavaka u medijima te je provedeno istraživanje na trima hrvatskim sveučilištima o uporabi vokativnih nastavaka za devetnaest ženskih i trinaest muških osobnih imena te za dvadeset jedno prezime. Rezultati istraživanja prikazani su tablično u postotcima za svaku pojedinu sveučilišnu skupinu te su uspoređeni s pravilima o raspodjeli vokativnih nastavaka koja bilježe gramatike hrvatskoga jezika.

Ključne riječi: vokativ, nastavak, ime, prezime.

ETFOS

žensko ime	V imena u mjesnom govoru	standardni oblik imena u V
Ida	a) Ida b) Ido	a) Ida b) Ido
Iva	a) Iva b) Ivo	a) Iva b) Ivo
Ana	a) Ana b) Ano	a) Ana b) Ano
Neda	a) Neda b) Nedo	a) Neda b) Nedo
Nera	a) Nera b) Nero	a) Nera b) Nero
Nada	a) Nada b) Nado	a) Nada b) Nado
Vanda	a) Vanda b) Vando	a) Vanda b) Vando
Sanja	a) Sanja b) Sanjo	a) Sanja b) Sanjo
Mara	a) Mara b) Maro	a) Mara b) Maro
Marica	a) Marica b) Marico c) Marice	a) Marica b) Marico c) Marice
Marija	a) Marija b) Marijo	a) Marija b) Marijo
Laura	a) Laura b) Lauro	a) Laura b) Lauro
Aleksandra	a) Aleksandra b) Aleksandro	a) Aleksandra b) Aleksandro
Maja	a) Maja b) Majo	a) Maja b) Majo
Dora	a) Dora b) Doro	a) Dora b) Doro
Klara	a) Klara b) Klaro	a) Klara b) Klaro
Inga	a) Inga b) Ingo	a) Inga b) Ingo
Davorka	a) Davorka b) Davorko	a) Davorka b) Davorko
Iris	a) Iris b) Irisice	a) Iris b) Irisice

muško ime	V imena u mjesnom govoru	standardni oblik imena u V
Ivan	a) Ivan b) Ivane	a) Ivan b) Ivane
Domagoj	a) Domagoj b) Domagoje c) Domagoju	a) Domagoj b) Domagoje c) Domagoju

Filip	a) Filip <input checked="" type="radio"/> b) Filipe	a) Filip <input checked="" type="radio"/> b) Filipe
Ivica	a) Ivica <input checked="" type="radio"/> b) Ivice c) Ivico	a) Ivica <input checked="" type="radio"/> b) Ivice c) Ivico
Vedran	a) Vedran <input checked="" type="radio"/> b) Vedrane	a) Vedran <input checked="" type="radio"/> b) Vedrane
Alen	a) Alen <input checked="" type="radio"/> b) Alene	a) Alen <input checked="" type="radio"/> b) Alene
Igor	a) Igor <input checked="" type="radio"/> b) Igore c) Igoru	a) Igor <input checked="" type="radio"/> b) Igore c) Igoru
Boris	<input checked="" type="radio"/> a) Boris <input type="radio"/> b) Borise c) Borisu	a) Boris <input checked="" type="radio"/> b) Borise c) Borisu
Aleksandar	<input checked="" type="radio"/> a) Aleksandar b) Aleksandre	<input checked="" type="radio"/> a) Aleksandar b) Aleksandre
Erik	<input checked="" type="radio"/> a) Erik b) Eriče c) Eriku	<input checked="" type="radio"/> a) Erik b) Eriče c) Eriku
Dominik	<input checked="" type="radio"/> a) Dominik b) Dominiče c) Dominiku	<input checked="" type="radio"/> a) Dominik b) Dominiče c) Dominiku
Andrej	<input checked="" type="radio"/> a) Andrej b) Andreje c) Andreju	<input checked="" type="radio"/> a) Andrej b) Andreje c) Andreju
Andrija	<input checked="" type="radio"/> a) Andrija b) Andrijo	<input checked="" type="radio"/> a) Andrija b) Andrijo

prezime (nositelj je prezimena muškoga spola)	V prezimena u mjesnom govoru	standardni oblik prezimena u V
Horvat	<input checked="" type="radio"/> a) Horvat b) Horvate c) Horvatu	<input checked="" type="radio"/> a) Horvat b) Horvate c) Horvatu
Kovač	<input checked="" type="radio"/> a) Kovač b) Kovače c) Kovaču	a) Kovač b) Kovače <input checked="" type="radio"/> c) Kovaču
Ivić	a) Ivić <input checked="" type="radio"/> b) Iviću	a) Ivić <input checked="" type="radio"/> b) Iviću
Končarević	a) Končarević <input checked="" type="radio"/> b) Končareviću	a) Končarević <input checked="" type="radio"/> b) Končareviću
Rem	<input checked="" type="radio"/> a) Rem b) Reme c) Remu	<input checked="" type="radio"/> a) Rem b) Reme c) Remu
Hosu	<input checked="" type="radio"/> a) Hosu b) Hose c) Hosuu	<input checked="" type="radio"/> a) Hosu b) Hose c) Hosuu
Vončina	<input checked="" type="radio"/> a) Vončina b) Vončino	a) Vončina <input checked="" type="radio"/> b) Vončino

Hlača	<input checked="" type="radio"/> a) Hlača b) Hlačē c) Hlačēu	<input checked="" type="radio"/> a) Hlača b) Hlačē c) Hlačēu
Žic	<input checked="" type="radio"/> a) Žic b) Žice c) Žiče d) Žicu	<input checked="" type="radio"/> a) Žic b) Žice c) Žiče d) Žicu
Doljanin	<input checked="" type="radio"/> a) Doljanin b) Doljanine c) Doljaninu	a) Doljanin <input checked="" type="radio"/> b) Doljanine c) Doljaninu
Vitas	<input checked="" type="radio"/> a) Vitas b) Vitase c) Vitaše d) Vitasu	a) Vitas b) Vitase c) Vitaše <input checked="" type="radio"/> d) Vitasu
Podboj	a) Podboj b) Podboje <input checked="" type="radio"/> c) Podboju	a) Podboj <input checked="" type="radio"/> b) Podboje c) Podboju
Novoselec	<input checked="" type="radio"/> a) Novoselec b) Novoselče c) Novoselcu d) Novoselecu	a) Novoselec b) Novoselče c) Novoselcu <input checked="" type="radio"/> d) Novoselecu
Vrban	a) Vrban <input checked="" type="radio"/> b) Vrbane c) Vrbanu	a) Vrban <input checked="" type="radio"/> b) Vrbane c) Vrbanu
Ek	<input checked="" type="radio"/> a) Ek b) Eče c) Eku	<input checked="" type="radio"/> a) Ek b) Eče c) Eku
Stolfa	<input checked="" type="radio"/> a) Stolfa b) Stolfo	<input checked="" type="radio"/> a) Stolfa b) Stolfo
Nađ	<input checked="" type="radio"/> a) Nađ b) Nađe c) Nađu	<input checked="" type="radio"/> a) Nađ b) Nađe c) Nađu
Tepeš	a) Tepeš b) Tepeše <input checked="" type="radio"/> c) Tepešu	a) Tepeš <input checked="" type="radio"/> b) Tepeše c) Tepešu
Majer	a) Majer b) Majere <input checked="" type="radio"/> c) Majeru	a) Majer b) Majere <input checked="" type="radio"/> c) Majeru
Prelog	<input checked="" type="radio"/> a) Prelog b) Prelože c) Prelogu	<input checked="" type="radio"/> a) Prelog b) Prelože c) Prelogu
Manestar	<input checked="" type="radio"/> a) Manestar b) Manestre c) Manestru	a) Manestar <input checked="" type="radio"/> b) Manestre c) Manestru